

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

49 årg

P. 213

Wm. & A. Brooks Lith. King St. Covent Garden.

MISSIONARY HOUSE AT KISULUTINI.
(MISSIONARY REBMANN PREACHING)
SKETCHED ON THE SPOT BY CAPTAIN RICHARD BURTON

Nr 2/2017

Tema: Swahili

Ur innehållet: Oriental loanwords, Kangas and Zanzibar Plates, Migration and Assimilation, Dhower och sjötermer, Swahili Evangelisation, Swahili

TIDNINGEN HABARI

utges av
SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN

REDAKTION e-post: habari@svetan.org
Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55, mobil 0705 85 23 10
lars.asker@telia.com
Eva Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0702 11 98 68
eva@diversity.se
Sten Löfgren tel 08-36 48 88, mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59, sten@svetan.org
Folke Strömberg tel 08-91 73 27, mobil 0706 91 73 06
anfo.stromberg@telia.com

PRISUPPGIFTER 2017

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	300 kr
Medlemskap exkl HABARI	100 kr
Familjemedlem exkl HABARI	50 kr
Ungdomsmedlemskap	150 kr
Prenumeration HABARI	250 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(Äldre nummer pris efter överenskommelse)
Betala in korrekt belopp på SVETANs plusgiro 35 95 50-1
– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

4/06 Utbildning	1/12 Självständigheten 50 år
1/07 Swahilikulturen	2/12 Joha trust & Mama Barbro mm
2/07 Jordbruk	3/12 Mänskliga rättigheter
3/07 Investeringspolitik mm	4/12 Företagsamhet
4/07 Flyktingar	1/13 Kvinnliga förebilder
1/08 Tumaini, snidade dörrar mm	2/13 John Kilaka, Karagwe 30 år mm
2/08 Bildkonst	3/13 Swahili
3/08 Kina, NAI, Zanzibar mm	4/13 Tanzaniaadag, energi, skolfilm
4/08 Makondeskulptur, Kina, WIOMSA	1/14 Barn
1/09 Svetan 40 ÅR	2/14 Konst och litteratur
2/09 Parlör, politiska makten, slaveri	3/14 NAOT, cykelsafari, swahilidag
3/09 Biståndshist., Tumaini, livshist.	4/14 Jordbruk och industri
4/09 Klimat och energi	1/15 Nätverksmässan
1/10 Musik	2/15 Zanzibar
2/10 Kibaha Education Center	3/15 Forskningsamarbete
3/10 Hälsa	4/15 Valet
4/10 Litteratur	1/16 Valanalys
1/11 Ungdom, Karagwe, ELCT mm	2/16 Ungdomar och framtiden
2/11 Hållbar utveckling	3/16 Partnerskap för lokal demokrati
3/11 MV Liemba, forskarnätverk mm	4/16 Blandat
4/11 Flora och Fauna	1/17 Volontärbete

Omslag: Huvudbyggnaden i pionjärmissionen Rabai (=Kisuluntini) några mil väster om Mombasa där Johannes Rebmann i 30 år lade grunden till swahilins kraftiga utbredning; stavning med latinska bokstäver; grammatik, lexikon, m.m. Teckning av Burton (Nilens källa) ur den mer kände missionärskollegan Krapfs bok "Travels researches and missionary labours. London 1860.

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Flyeralarm ab, Stockholm 2017, ISSN 0345-437
Tryckt på miljövänligt papper

sid 2—Habari 2/2017

SVETAN

www.svetan.org
www.facebook.com/SvenskTanzaniska
BOX 22003
104 22 STOCKHOLM

STYRELSE

styrelsen@svetan.org

Emma Kreü, ordförande
emmakreu@gmail.com
Torbjörn Arzt, vice ordf.
arzt.torbjorn@gmail.com
Helena Honkanen, kassör
helena.gbg@hotmail.com
Rehema Prick, sekreterare
rehemaprick@hotmail.com
Jeanette Olsson, suppl.+Tumaini
msjeanetteolsson@hotmail.com
Daniel Saulli, suppleant
danielsaulli@gmail.com
Linus Dunkers, suppleant
linus@dunkers.nu

LOKALREPRESENTANTER

Erland Hillby
Herrhagsv 190, 752 67 Uppsala
tel 076-8207059
Gunilla Lundahl
Föreningen Tandala
Killevägen 8A, 247 71 Genarp
tel 076-866 60 39
Rehema Prick
Åtorps Björkv 7, 443 31 Lerum
tel 070-732 20 21
Carl Åke Gerdén (Baba Zulu)
P O Box 23129, Dar es Salaam,
Tanzania /
Knopvägen 27, 133 44 Saltsjöbaden
mob TZ+255 784 514142
mob SE +46 762 333170
Ta gärna kontakt med en
lokalrepresentant om du t.ex. vill veta
mer om Tanzania, undrar över hur
det är att arbeta där eller vill få tag i
någon som kan komma och prata om
Tanzania. Vill du bli lokalrepresentant
– ta kontakt med ordförande
Emma Kreü.

*

STÖDPROJEKT

Tumaini Children's Center
Kontaktperson Helena Stigsson
<http://futurewithhope.se/tumaini/>
Bankgiro 552-8161

*

TANZANIAS AMBASSAD

tel 08-732 24 30 /31
Näsby Allé 6, 183 55 TÄBY
e-post: mailbox@tanemb.se
www.tanemb.se

ORDFÖRANDEN

Den första april hade Svetan sitt årsmöte på Åsögatan i Stockholm. Knappt 40 personer tog tillfället i akt att delta i årsmötesförhandlingarna, lyssna till föreläsningarna och delta i diskussioner. Årets stora diskussionsämne var det faktum att medlemsantalet, om än långsamt, sjunker. Svetan behöver växa och det tillsammans med, och med hjälp av, sina medlemmar. Det diskuterades grundligt och många förslag lades fram, men jag vill ändå poängtera att åsikter från alla medlemmar är varmt välkomna. Alla som känner att de har förslag, kraft och initiativförmåga att bidra med för att stärka föreningen är välkomna att kontakta mig, eller någon i den styrelsen.

Det nya styrelseåret är här och jag är, tillsammans med den övriga styrelsen, glad över att fortsätta arbetet i Svetan under det kommande året. Å styrelsens vägnar vill jag tacka Seynab Haji Mohamed, Eva Löfgren och Helena Stigsson för deras tid i styrelsen och samtidigt vill jag välkomna Daniel Saulli och Linus Dunkers in i styrelsen.

Habari nr 3/2013 hade swahili som tema och nu är det åter igen dags. Det diskuteras och skrivs mycket om swahili och redaktionen har fått in mycket material, vilket är väldigt roligt. Flera artiklar har dock fått stå över till kommande nummer, då de inte fått plats i det här numret.

Lördagen 10 juni är det dags för Swahili Day i Bergshamra skola i Stockholm. Varmt välkomna, jag hoppas att många av er har möjlighet att besöka dagen!

Emma Kreü, ordförande
emmakreu@gmail.com

Oriental Loanwords in Swahili

Professor Emeritus Abdulaziz Y. Lodhi är numera pensionerad från Uppsala universitet men fortfarande i högsta grad aktiv som swahiliexpert. Mycket av sina livslånga studier har han sammanfattat i sin senaste bok om orientaliska låneord i swahili.

Boken inleds med långt förord av Salim Himidi Bwanatasha, en vän sedan barn-
domen i Zanzibars stenstad och swahili-
expert. Lodhis egen introduktion är åter-
given här i Habari. Sedan följer redogö-
relser för andras och tidigare forskning
på området, befintlig litteratur, lexikon,
språket swahili och swahililitteratur, hur
låneord tas upp och bildas m.m.

De olika orientaliska språk som bidra-
git med låneord behandlas i särskilda ka-
pitel. Lodhi identifierar hela 20 ”etniska”
grupper och språk från Indien represe-
nterade i Östafrika. Arabiska behandlas i ett
långt kapitel med tyngdpunkt på gram-
matisk och strukturell påverkan, men på
grund av både mängden av arabiska lå-

neord och att de är väldokumenterade tas
de inte med i själva ordlistan. Den om-
fattar ca 1000 ord med härledningar och
förklaringar.

Orientalisk påverkan på swahiliköket
redovisas i särskilt kapitel och det hela
avslutas med en mycket omfattande litte-
raturförteckning på drygt 300 titlar.

En stor del av vad Lodhi inhämtat un-
der sin forskningskarriär finns här samlat
på förvånansvärt lite utrymme. En guld-
gruva för den som vill förkovra sig i swa-
hili, en referensbok att återkomma till
många gånger som ger mycket intressant
läsning.

Det har varit svårt att få boken pub-
licerad och tyvärr är den inte helt lätt att

få tag i, men den är väl värd att leta reda
på.

Lars Asker

***Oriental
Loanwords in
Swahili.***

Abdulaziz Y.

Lodhi

Oxford

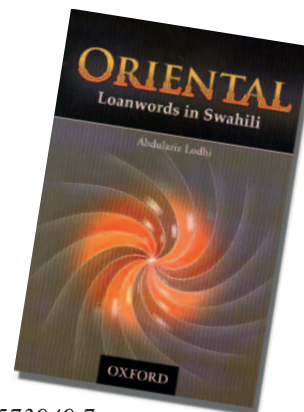
University

Press EA

Africa,

Nairobi 2015

ISBN 978 019 573949 7

Introduction

from the book Oriental Loanwords in Swahili. 1.1. The study

Swahili, a Bantu language, is the most
widespread African language south of the
Sahara, and about 40 % of its current vo-
cabulary is of non-Bantu origin. For obvi-
ous reasons, most of the earlier non-Bantu
borrowings are from Persian and Arabic
(which is the largest mother tongue in
Africa)—Persian and Arabic are the Greek
and Latin respectively of the languages
of Muslims in many parts of Asia, Africa
and Eastern Europe; and on the East
African littoral, the Swahili are a good
example of an Afro-Islamic culture that
has blended well Persian, Arab-Islamic,
and north-western Indian elements.

Many contributors

Arabic is by far the largest (Oriental)
contributor to Swahili. Most of the re-
cent loanwords in Swahili are from
English, especially in the fields of mod-
ern education, science and technology,
sports and modern entertainment. The
lesser contributors to the Swahili lex-
icon are Persian, the Indo-Aryan lan-

guages (of Cutchi/ Kachchi, Gujarati,
Hindi, Sanskrit), Portuguese, Turkish,
German and French in descending order
of importance.

As far as the Arabic linguistic influ-
ence in Swahili is concerned, emphasis
in this study has been laid on the aspect
of grammar rather than lexicon. Arabic
lexical items have been described and
analysed by several writers from the mid-
dle of the twentieth century (e.g. Johnson
1939, Krumm 1940, Bosha 1993), but
few researchers have paid any attention
to the question of Arabic structural loans,
or Arabic grammatical intrusion or inter-
ference, in Swahili (Wald 1984, Lodhi
1994b). Therefore, the development of
hypotactic structures, adverbs, conjunc-
tions and prepositions in Swahili with the
help of Arabic or mixed Bantu-Arabic
constructions, is described and analysed
here. Many Arabic, and other Oriental,
lexical and grammatical loans are fur-
ther spread to other languages of Eastern
Africa as indirect Arabic loans.

Indic and Turkish loans less known

Most loanwords in Swahili from Persian,
Arabic, English and Portuguese are well
identified and documented, but about
Indic loans the knowledge is rather lim-
ited and their source is usually and
wrongly traced to Hindi. Turkish loans in
Swahili have been similarly documented
unsatisfactorily. It will be shown below
that many Indic lexical loans in Swahili
are neither from Hindi nor Gujarati but
rather from Cutchi, an eastern dialect of
Sindhi, which is seldom mentioned as an
Indic contributor.

This study aims on the one hand at sur-
veying the linguistic and cultural influ-
ence of the Asian/Oriental minorities in
Eastern Africa, who came over the Indian
Ocean over a period of more than two
millennia, by identifying the Oriental
loans in Swahili, and establishing their
correct etymology. On the other hand,
this will also be a way of describing
in short the history of the Persians and

- Baluchis, Arabs, Indians (with Pakistanis and Bengalis), Turks, Indonesians, Malaysians and Chinese in the region and assessing their cultural and linguistic contributions.

Influence of peoples of Oriental origin

Eastern Africans of Asian/Oriental origin, including those who identify themselves as Arabs and Shirazi in various social contexts, constitute about one percent of the total population of Eastern Africa. Their history, and economic and intellectual efforts have been well-documented together with their earlier political involvement and dominant role vis à vis their later political isolation and significant marginalization. Government efforts during 1960s–1980s to minimize their economic strength have often been described, but their linguistic and social/cultural importance to the societies of Eastern Africa has not been studied in

satisfactory detail. This applies to all the Oriental donor groups and languages except for Arabs and Arabic, and it is particularly so in the case of the Indic languages, a major Oriental contributor.

For a variety of reasons people from different cultures, as individuals or groups, come in contact with one another and interact in various situations. Such contacts and interactions, their conditions and results, are frequently studied and described as culture diffusion, culture exchange, culture learning, or simply acculturation. One culture may influence another at abstract levels of religion, philosophy, ideology or legal code, and at concrete levels of technology, architecture, agriculture, music, food and dress. A certain amount of word-borrowing would thus take place. At any level, transfer of learning (i.e. borrowing material, cultural and linguistic elements) depends on the conditions prevailing during the period of contact. To determine the period of cul-

ture contact and word-borrowing, their identification and directionality, and the quantity of culture learning between the two groups involved, we need to search for convincing evidence of the interaction, whether direct or indirect via a third group. A partial aim of this study is thus also to recognize loanwords as such evidence, and present a holistic view of the linguistic, historical and socioeconomic aspects of the phenomenon of linguistic and cultural borrowing among the coastal societies of East Africa, who have later spread these influences further into the interior of eastern African beyond the Great Lakes.

Abdulaziz Y. Lodhi

(PhD), Professor Emeritus.

Swahili (with Bantu Linguistics & East African Area Studies).

Dept. of Linguistics & Philology.
Uppsala University

Kangas and Zanzibar Plates

Below is a talk by the historian, author and long-time resident of Mombasa, Judy Aldrick, held at an arrangement by Friends of Fort Jesus the 17th of February in her daughter's garden in Mombasa.

Pottery and cotton piece goods have always been popular imports to the East African Coast. Valuable blue and white porcelain dishes were imported from China and placed in mosques or on tombs as decoration. The land for Kilwa, the main coastal port of the 15th century was demarcated and then bought by a Muslim settler with pieces of Indian cloth tied end to end and no doubt other Swahili settlements were acquired in a similar way. The valuable cotton pieces were hand woven and dyed in India and embroidered, painted or block printed with colourful designs. Indian fabrics and Chinese porcelain were items prized throughout the world. Both were copied extensively, usually without success, but by the 19th century the West had finally cracked the secret and began to undercut the Eastern trade goods by using new technology and mass production.

This talk focuses on the late 19th century a time when the energy and inventions from Europe and particularly Victorian England shone most brilliantly in the

world. Manufactured goods from Europe dominated world trade and flooded into Africa as they had never done before in a short burst of creativity, which fizzled out when the traditional flow of trade re-asserted itself in the 20th century.

India's export dips

India's export of cotton piece goods to East Africa took a dip in the 19th century; firstly due to competition from America. The Americans were the first western country to have a trading agreement with Zanzibar. *Merikani*, as their bleached white cotton cloth was called, became the most desirable traded cloth in Africa and was exchanged for ivory, copra, hides and skins as well as slaves. The Indian cotton industry was also hit by the protectionist policies of the British East India Co.

The American Civil War of 1860–1865 disrupted the successful trade in American cotton, and other countries started to take advantage of the gap in the market. England increased its im-

ports of raw cotton from India and upped manufacture. They made the finished items themselves, thus ensuring that the main profit and employment remained in England. The superior machinery of the mills in northern England made this a most lucrative business. Cotton cloth could now be woven and printed in bulk by machines in huge factories and the finished cotton was cheaper and more uniform than that hand produced in India.

Mass-production in Manchester

Indian merchants who had always traded in cotton piece goods now started to import English finished cottons into East Africa. These were lengths of brightly coloured and patterned cotton, which were mass-produced in the Manchester mills specifically for the West and East African markets. Sample books were sent to England so that the factories could replicate patterns and designs likely to appeal to local buyers.

The cottons were packed in large bales for export and each consignment bore the

trade logo of the wholesale merchant so it could be easily identified when shipped and unloaded by stevedores at the port of destination.

The origin of the kanga

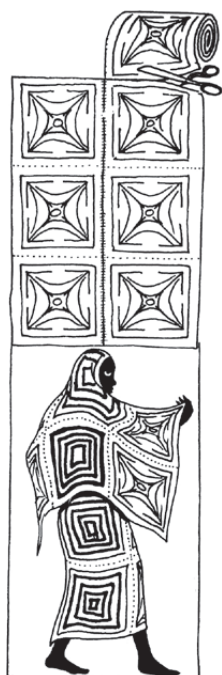
Traditional coastal East African dress for women consisted of one length of cotton cloth tied round the body with sometimes another to cover the head and shoulders. In the early years of the 19th century these wraps (or *leso*) were usually made from plain lengths of bleached *merikani* cotton or blue cotton from India called *kaniki*, or more expensive hand painted or embroidered Indian cotton known as *barsati*. But in the mid-century a new style of printed cloth garment known as a *kanga* became fashionable.

Kanga means *guinea fowl* in Swahili as the spotty patterning of the new cloth was reminiscent of guinea fowl plumage. It has been suggested that the first kangas were originally made from handkerchiefs, which were sewn together to make the garment. Missionaries from the 1860's imported a great many cotton handkerchiefs into Zanzibar, often with biblical slogans and colourful patterns to hand out along with religious tracts and Bibles to assist in conversion to Christianity. Spots, sprigs and paisley patterns with decorative borders were all available. But the local people had no use for handkerchiefs, which were the wrong size for tying round the head or body. (19th kerchiefs were a good deal larger than the usual handkerchief we think of today—measuring about 2 ft square).

The story goes that some enterprising Swahili women in Zanzibar had the bright idea of buying up the surplus printed kerchiefs in bulk. They then took lengths of six from the bolt of cotton cloth, from which the kerchiefs were usually cut off and sold singly, and cut the six into two lengths of three. They sewed them along one side to make a 3 by 2 sheet the usual format of their traditional dress. It was affordable and an immediate fashion hit.

Six handkerchiefs make a Leso, the Portuguese word for handkerchief.

From the book "Kangas: 101 uses" by Jeanette Hanby and David Bygott.

Before long Indian merchants, with their keen eye for a business trend, started ordering special designs printed like the six together kerchiefs but as a single unit of cloth. The nineteenth century advances in technology meant that formatting and printing was easily done by machine and brighter and a greater variety of colours using chemical ingredients were now available. Patterns and designs likely to appeal to African taste were ordered from England and other European countries, particularly the Netherlands, and cotton pieces for the African market were produced and printed there. The European piece good trade peaked between ca 1870–90 but then declined as similar cotton pieces began to be produced more cheaply elsewhere. The first Indian mechanical mills were installed in Bombay and they quickly began to undercut British manufacture.

India undercuts European factories

An Indian cloth merchant called Kaderdina Hajee Issak was the first to start printing Swahili mottoes and sayings on the kanga. He started his business in Zanzibar in 1887. It was again the fashion conscious Swahili women who came up with the idea, copied from the missionary handkerchiefs. They chose the content of the sayings and approved the designs, which he then sent away for printing. Originally sold just as a novelty, the concept became so popular that it became an indispensable part of the East African kanga. At first the wording was printed in Arabic script and the Swahili proverbs often had an erotic or double meaning but western lettering was introduced in the early 20th century. Nowadays English wording aimed at the tourist market is sometimes seen.

Kaderdina Hajee Issak's descendants still have a kanga shop in Mombasa in Biashara Street and bring out new designs with fresh sayings every year. They are in great demand for the main feasts of the Islamic year and for weddings when new kangas are traditionally worn. They are usually sold in sets of two, a double length, which is then cut and hemmed to make two separate kangas. On a wedding night a husband and wife

traditionally each wear half of a kanga or best friends will wear matching kangas.

I went to the shop recently and spoke with the present owner, a descendant of Kaderdina Issak. He told me the business continues to do well and his kangas are now made in Tanzania, Kenya and India, but the best quality still comes from India. He has a team of designers who work on the patterns and decide the messages, and often old designs and sayings are recycled. The fashion now is 'retro' he told me. Dark colours, not pastel shades.

Kanga messages

In recent times kanga designs have been used to promote political parties and advertise local companies or even remind wearers about the dangers of diseases such as AIDS. The messages often are relevant to modern life or have a moral to impart. Popular at weddings are messages to do with love—such as: 'A woman is a fruit, who needs careful nurturing' or 'I am yours my darling'! Motherly love is another constant theme and is often used for gifts between mothers and daughters. Suitable sayings being: 'A mother's love does not end' (*Penzi la mama haliishi*). Sometimes if two women have a disagreement they will exchange kangas carrying unfriendly words to express their feeling. For instance one will send a kanga saying with sarcasm: 'Thank you for the lies you have told me': The recipient furiously angry will rush out and send her back a kanga saying: 'Whoever digs a pit will fall into it' (*Mchimba kisima huingia mwenyewe*). Then when they make up and end the dispute a kanga of reconciliation can be sent. I was shown a new kanga, which bore the words: *Zawadi pokea usahau yalotokea* (Take my gift and let's forget what happened before).

Other messages come from well-known Swahili sayings: such as

–*Haraka haraka heina Baraka*: More haste no luck.

–*Haba na haba hujara kibaba*: Little by little fills the pot.

–*Sikusudi ni tabia*: It is not the intention but the deed that counts.

–*Usilama dunia bali imani na nia*: Do not blame the world it is your choice: or as we would say: you have made your bed now lie on it.

The words used are often difficult to translate and the meanings subtle and open to interpretation.

Kangas remain as popular as ever as an article of women's clothing and can

- serve many other functions—drapes, carriers, tablecloths etc. They can be worn and tied in many different ways and are a multifunctional and versatile staple item for the wardrobe and home. The brightly coloured designs are admired and copied worldwide. They are the subject of scholarly dissertations and exhibited in museums. This brief history shows how something perhaps thought to be quintessentially African is in fact the product of many influences and different inputs.

Zanzibar plates

Hand in hand with the kanga, went the trade in large brightly coloured shallow bowls known locally as Zanzibar plates. As with the cotton piece goods the earlier plates were made in Europe but were later produced in India and in the twentieth century in the Far East and Japan.

In traditional Swahili, Arab and Indian households, food was served up in large shallow bowls and eaten without the use of cutlery. On dhows, in mosques and temples and in their homes people would sit round and eat from communal plates of rice and curry. The enormous public feasts held by the Sultans of Zanzibar for special festivities used many hundreds of these bowls. If any of you have a Zanzibar plate it may well have originally graced a sultan's table—especially if it has the mark of Peera Dewjee on the back. He worked for the Sultan and organised his state banquets. But like the kanga, the plates became everyday household items for coastal society in East Africa.

In the 19th century plates from European stoneware centres, copying Majolica ware, became popular replacing the tin platters and wooden trays previously used by Swahili families. Again modern technology meant these could

now be produced in large numbers far more cheaply than Chinese porcelain and decorated with bright appealing colours. European goods came to Zanzibar in increasing quantities after the opening of the Suez Canal in 1869 and these cheap and cheerful plates were shipped along with the cotton bales, cutlery, clocks and other small manufactured goods to sell in the bazaars and local markets.

Pioneered by the Dutch

The Dutch were the first to discover the potential of exporting pottery to Africa. They had been supplying their colonies in Indonesia with blue and white Delft pottery for many years. (Delftware is basically a copy of Chinese blue and white porcelain.) They opened a trading base or factory in Banda Abbas in the Gulf in the late eighteenth century and noting the popularity of their pottery goods in Arab markets started to trade these in the Indian Ocean area as well. Other European nations followed their example adding new designs and bright colours to appeal to their customers.

One of the first to start exporting stoneware plates into East Africa in large numbers were the German traders O'Swald and Company but they faced stiff competition from Indian dealers. Merchants such as Adamjee Karimjee and Peera Dewjee cleverly negotiated sole agencies with particular potteries and prospered as a result. For instance Peera Dewjee had a monopoly agreement with Petrus Regout of Maastricht whose wares were particularly prized in Zanzibar. His plate business proved so successful that O'Swalds withdrew from the market as it was no longer profitable.

The plates were made in the Netherlands, Germany, France and England. Names such as Société Céramique Maastricht, Villeroy & Bosch, Petrus Regout, Opaque de Saargeminet, Adams or Frank Beardmore were stamped on the back showing the origin of the pottery. The designs included clove buds certain to appeal to a Zanzibari, boldly coloured flowers and sometimes an Islamic crescent moon or even a greeting or holy message from the Koran.

Trade marks

There was a booming trade. Sometimes the name of the importer is included.

Peera Dewjee was one wholesale importer, who ordered plates made by Frank Beardmore and Company and had his name incorporated in the mark on the back. These plates must date pre-1904 the year of his death. His sons company Abdool Hoossein Bros Zanzibar can also be identified dating before 1911 the year they became insolvent. They had an agreement with the pottery of Ogdens and Madeleys from Manchester. The Deutsch Ostafrikanische Gesellschaft, German East Africa Company, was another importer who left his mark—a German lion.

Unlike the kangas, which have remained in fashion, the plates fell out of fashion as western dining habits became more prevalent. The Sultan of Zanzibar had his own tea service and dinner plates made by Wedgwood stamped with his crest in gold. He began to hold tea parties rather than lavish oriental feasts and his subjects followed his westernising lead. Lightweight durable plastics and heat resistant wares were also marketed as modern alternatives.

Out of fashion → Collectible items

In the 1980's Zanzibar plates became collectible items on sale in curio shops. Sourced from all parts of the coast by curio dealers, villagers in Pate and Siu were enticed to swop their old plates for a few shillings or a modern plastic plate. Indian curio dealers then resold the plates their ancestors had once imported from Europe back to European tourists. A fitting end to a tale of trade and enterprise on the Coast of East Africa!

Text and photo: **Judy Aldrick**

Dhower

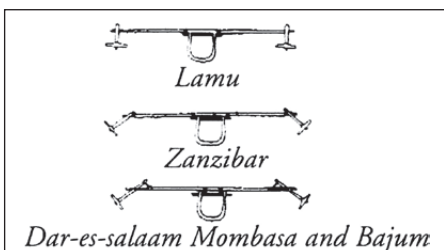
I Sverige talade vi som barn om skutor. Det var det allmänna namnet för farkoster av en viss storlek som fraktade gods längs kusten. Det kunde vara galeaser, kuttrar, hundraelvor m.fl.

På östafrikanska kusten talar européer om dhow. Det är det exotiska påhittade namnet för kustskutor, vilka seglar gods och passagerare längs kusten.

Var hittade europén namnet dhow? Kanske kan den lilla plankbyggda båten med latinsegel var dhows ursprung? Den heter *dau* och är cirka 30 fot lång, har utanpåliggande roder och är ibland kölsträckt. Då kallas den *dau la msumari* – spikbåt. Eftersom den mest är byggd för att frakta gods på kortare avstånd kan den heta *dau la kuni*/vedbåt och när det blir en småfiskebåt heter den *dau la mataruma*. Förr i tiden byggdes större båtar där bordläggningen syddes. En sådan kallades *dau la mtepe*. En mtepe är nu död och exempel finns på museum i hamnstäderna Mombasa och Zanzibar.

Något mindre än en *dau* är en *mtumbwi/mi*. Den har urholkats av en stam. Kanske ett mangoträd. Den helt rund i botten och fören och aktern liknar en kanadensare. En till två personer kan frakta *abiria*/passagerare över ett lugnt vatten och den blir kallad *mtumbwiwa abiria*/passagerarkanot. Den är rank och billig i investering. Det krävs endast ett fällt träd och en yxa.

Inte alls rank är *ngalawa*. De som någon gång besökt ett östafrikanskt kustsamhälle har tidig morgon kunnat se vattenspindelliknande farkoster segla ut i morgonens sista landbris. Ngalawan är en mycket enkel trimaran med ett smäckert skrov och utriggare åt vardera hållet.

I änden av utriggarna sitter vanligtvis två brädor som vinklats ner mot vattenet och vid masten balanserar en besättningsman medan rorsman lojt hänger vid rorkulten. Ngalawan använder latinsegel och rået kan vara något så enkelt som ett bamburör. Syftet med morgonseglingen är säkert fiske ute vid reven, antingen med lina men också med nät och gud

nåde dem om de använder dynamit. När vinden har vänt till sjöbris kommer fiskaren in med en loj rorsman och en balanserande besättningsman. Några större investeringar krävs heller inte för att fixa en *ngalawa*. Det är småfiskarens investering. Både farkosten och namnet har sitt ursprung i Indonesien.

Av dessa tre farkoster är väl närmast en *dau* en föregångare till termen *dhow*. Det är två andra farkoster som folk i allmänhet kallar för dhow.

En farkost som kräver en större investering är en *mashua*. Det är en mindre skuta som används för inomskärssegling eller utomskärs vid lämpliga tider på året. Jag har blivit omseglad av en fullastad *mashua* med passagerare och gods i frisk nordost från Mombasa till Tanga. En *mashua* är en fin undanvindsseglare och slår min L28a med LYStal 1 även när jag desperat hissar upp en blooper (en extra mindre spinnaker) till *mashuans* förtjuning. I undanvind är dess latinsegel som en spinnaker, vilket man kan tycka pinsamt. Men mot vinden är jag överlägsen i frisk vind även till havs. Latinsegelriggen är gammaldags, det är svårt att slå och segla bidevind, och båtkonstruktionen är tung och ohanterlig men också okänslig för stötar i hamn och på grund. En *mashua* är enmastad, har rak stäv, vinglasformad akterstäv och är kölsträckt men utan markerad köl. Den skall ju ligga i sanden vid ebb. *Mashua* kommer från Hindustan och förekommer vid kusten i Iran och arabländerna.

En *mashualiknande* farkost är *jahazi*. Den är byggd för kustfart men utomskärs och i stark vind. Fast på östkusten blåser det sällan för mycket, bortsett från en uppstickande svans av tropiska cykloner från Madagaskarhållet. Sjöbriser från SO på 10–14 m/sek vid öppet hav kan uppkomma i juli. Den vindstyrkan klarar en *jahazi* mycket väl. Konstruktionen är likt en överviktig *mashua*. Den klarar långa havsseglingar med last, som kan vara kokosnötter, *boriti*/pålar av mangrove – det träd som växer i gränslandet mellan ebb

och flod – från söder och industrivaror från norr. *Mashuans* och *jahazins* föregångare är en farkost som i Persiska viken kallades *jalibut*, vars namn den fått från gelba på iberiska halvön och jalba i Röda havet. Namnet förkortades vid ostkusten och blev *buti*, som dog när *mashua* och *jahazi* tog herraväldet. Européer blev dock bekväma nog att generellt kalla dem för dhow. Och det är väl exotiskt och fackmannalikt?

Jo; ett annat ursprung kan vara den farkost som för länge sedan fanns i Persien och kallades *dawh*, som nu briter med annan stavning kallar skutor i Östafrika.

Ulf Nilsson

Illustrationer ur till den mycket omfattande "A field Guide to The Seashores of Eastern Africa and the Western Indian Ocean Islands" finansierad av Sida 1997.

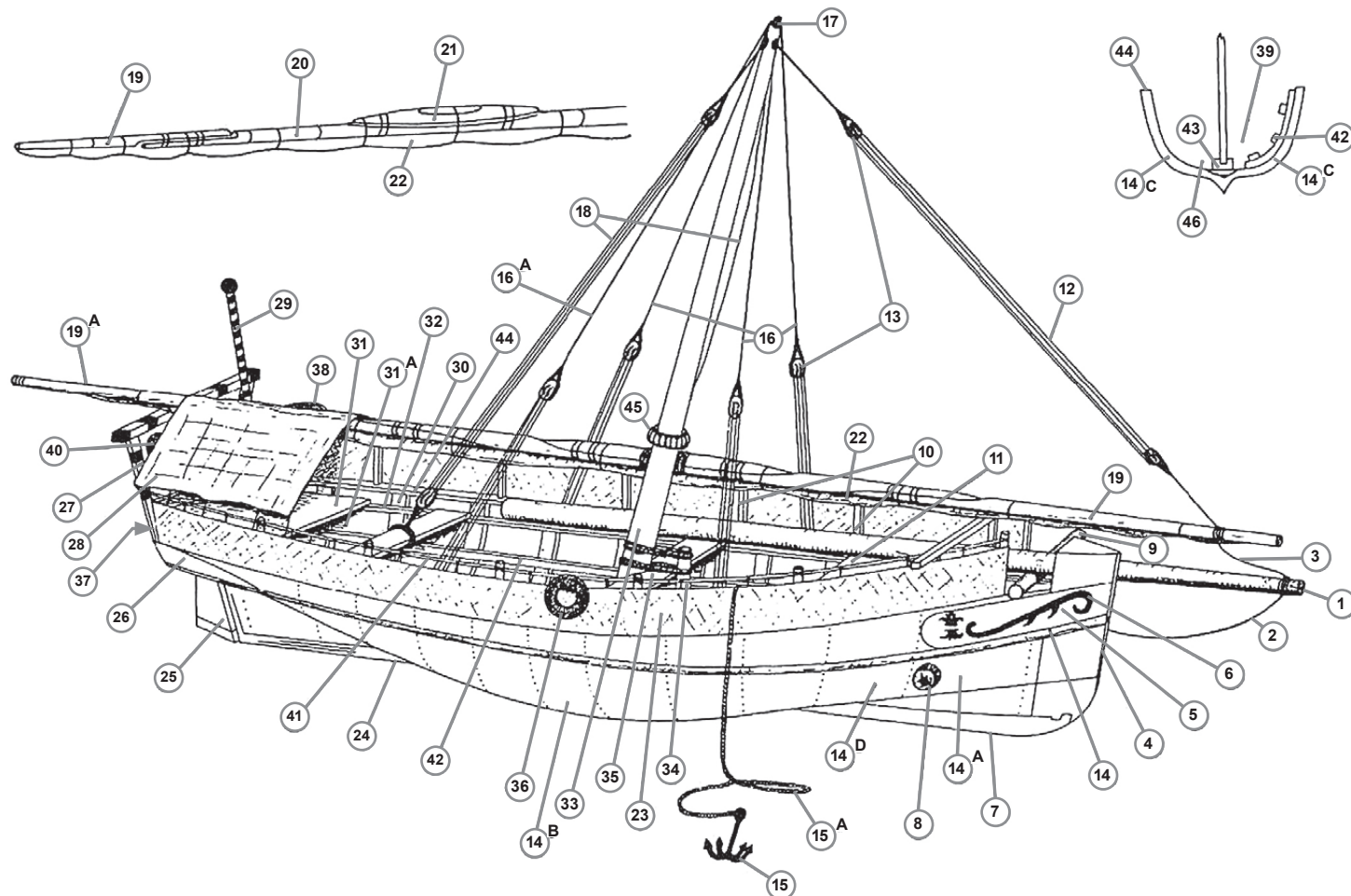
Parts of the Dhow

This drawing with explanations is from the book *Sambo ya Kiwandeo: The Ship of Lamu Island* by Ahmed Sheik Nabhany, Leiden 1979. It has been used in *The Swahili and their Culture* by Hussein Soud Elmaawy, Mombasa 2012

where the explanations are more elaborate but unfortunately poorly edited and a little confusing.

The drawing was originally included in the book *Sailing from Lamu* by A.H. J. Prins, Assen 1965.

The legend includes some peculiarities which we have tried to rectify. Most of terms are from the Lamu and Pate archipelago and differs from Standard (Zanzibar) Swahili.

Legend

1. Dasturi (mlingoti wa maji) – Bow-spirit	15a. Amara – Anchor-cable	30. Taruma – Paneling
2. Joshi – Windward	16. Ayari – Halyard	31. Staha – (Respect, cleck = Thwart??)
3. Joshi – Speedly	16a. Sharuti /ayari) – Halyard	32. Darumeti – Framework for the deck
4. Mli (Mkuku) – Stem	17. Tundu – Hole	33. Mlingoti – Mast
5. Ipi – Ornamented bow-plank	18. Henza – Halyard for the yard	34. Mtwana – Pole supporting the mast
6. Nakshi za Ipi – The plank-ornament	19. Foromali – Yard	35. Fundo la mlingoti – Cross-beams fixing the mast
7. Utako – The backbone/keel	20. Foromali(ni) – Yard	36. Mpira – Fender (tyre)
8. Jicho – Prow ornament, eye	21. Wasila – The wood that joins the two parts of the yard	37. Turusi (Tezi) – Stern/poop
9. Mangili – Moorning rope	22. Tanga – Sail	38. Choo – Toilett
10. Susi – (Root for treat heart ailment)?	23. Talbisi – Mat to prevent waves washing in	39. Falka – Hold
11. Staha – (Respect)??	24. Utako – Seat/buttock	40. Mpira – Fender (tyre)
12. Sabahi – (Morning greeting)??	25. Sukani – Rudder	41. Mahileji –
13. Roda – Sheave/pulley	26. Ipi la nyma – Ornamented plank at the rear	42. Durumeti – (See 32)
14. Hinzirani (Uwati) – Cane	27. Majlisi – Reception room	43. Mashavu – Cheeks
14a. Tumbo – Stomach/Belly	28. Kipaa – Cabin	44. Dhafani – The plank that holds the sticks that hold the talbisi
14c. Uwavu – Rib	29. Uti wa bendera – Flag-pole	45. Tunda – Beads
14d. Tavu – Cheek		46. Ngama – Midships hold
15. Nanga – Anchor		

Sjötermer

Nedanstående är en uppföljning av en föreslagen lista på sjötermer. Jag är ingen båtbyggare, riggare eller segelmakare utan en seglare som upplever vad jag gör och kollar läget.

Ulf Nilsson

Lite språk:

– En ordlista kan skrivas på dialekt och standardswahili. T.ex. skrivs ”y” – från norra Kenya – men bör vara ”j” i standardswahili och uttalas ”dj”.

– Facktermer finns men många standardtermer har sitt ursprung på fastlandet.

– Många facktermer är gamla/föråldrade så nya har uppkommit. Jag försöker göra termerna moderna.

– Jag är ibland väldigt säker men tror också väldigt ofta och kan inte själv alla svenska specialbåttermer. Några termer kan vara tanzaniska, Zanzibar och Pemba, andra kenyanska.

Swahili – Svenska

Abiria Passagerare. Ursprunget är *abiri* att korsa en kanal t.ex. att *safiri mtumbwi wa kuabiri* åka med en kanot för passagerare.

Ajari Vant. De är vanligen fyra och kallas *ajari za mbele* (främre) och *ajari za nyuma* (bakre) och löper från masttopp till reling. Används också för att lyfta gods till och från land.

Amara Ankarkabel. Heter också *kamba ya nanga* ankartross.

Ambrani Undre gaj – en kort wire eller lina som håller seglet nertill.

Baghali En vacker skuta eller dhow. Stor, tvåmastad, med akterspegel som är dekorerad och hört hemma i Persiska viken. Nu troligen utdöd.

Bandari Hamn

Baraji Övre gaj – en lina som håller övre delen av seglet.

Bedari Talja/block som innehåller *roda* trissa/or. Ålderdomlig, nu *gofia*.

Bisha Segla bidevind, vara tvärs emot.

Chafuka Bahari imechafuka havet är väldigt stökigt, hög sjö. *Chafu* smutsig.

Chini Ner

Demani Skot, från akte hörnet av seglet. Man säger *kaza demani* skota hem och *pindua demani* ”släpp” seglet eller bara *demani*!. Demani är också den sida av båten där seglet är, vilket är läsidan.

Dira Kompass

Dau Liten båt upp till åtta meter, plankbyggd, spetsgattad som kan färja lite gods och fiska med nät inomskärs. *Dau la kuni veddau* eller *dau la maturuma* fiskedau. Namnet dau finns också i *dau la mtepe*, den utdöda båt där bordläggningen syddes ihop. *Dau la msumari* spik, är en kölsträckt dau och ser ut som en lång ”roddbåt”. Utanpåliggande roder.

Jarari Ett fall som går till blocket *gofia* i masttoppen och ner till segelhållande ”rå”. *Roda* är trissa i blocket.

Joshi Hals. Främre hörnet på ett segel eller skoning i främre delen av seglet där en wire eller rep fästs till bogsprötet. Är också lovert då man seglar *kwenda joshi* eller *majoshi*. Motsats till *demani*.

Juu Upp. På dialekt *yu*. Betecknar också norr. Kanske också lovert likt *joshi* eller landsidan mot havet.

Kalafati Underhålla båten, dreva och kalka. Att renovera heter i Tz – *karabati*. Lärde mig detta i diskussion om inlänning av främmande ord där just *kalafati* ansågs lika bra som import av *maintain*.

Kamba Rep, lina.

Kamba ya nanga Ankarlina. Att ankra är att *tia nanga*. Att ligga för ankar – på svaj är att vara *legalega* av verbet *legea* att vara lös. Även *amara*.

Kana Rorkult. Roder heter *sukani*. *Rumada* är rodrets fästen i roderstocken. Rorsman heter *mshikasukani* eller *msukani* eller *sukuni*.

Kaza Ta hem hårt (anstränga sig).

Kaza demani Skota hem fullt, hårt.

Kaskazini Norr. Nordostmonsunen december–mars heter *kaskazi*. Det kan heta *musimu/msimu* vilket betyder säsong vilket kanske betyder att den stora säsongen är kaskazisäsongen – kulturfråga.

Kiwindo Bogserlina

Kizi? Gippa

Kulia Styrbord (även höger)

Kushoto Babord (även vänster)

Kusini Söder. Monsunen från april över ”sommaren” och ”hösten” kallas *kusi*. *Kusi demani* blåser lugnt från augusti till november.

Legeza Slacka ut skotet.

Maelezi Ankarplats. Ursprunget är *ele-kea* sträva mot, d.v.s. att ligga på natten. Kanske för ankar på svaj.

Mwamba Ett rev under och över vatten. En sandbank kallas *fungu* t.ex. *Fungu Yasin* som man passerar till och från Zanzibar. Då blänker sandrevet vackert vitt vid ebb.

Nanga Ankare. Att ankra är att *tia nanga* eller *tosa nanga* eller *puliza nanga*.

Ngalawa (både farkosten och ordet är indonesiskt). En liten spröd trimaran d.v.s. farkost med utriggare på båda sidor som kallas *maguu ya ngalawa*. De är brädor *bao* som är ställda i vinkel mot vattnet och är fästa i utriggarbommar. Tvåmansfiskefarkost för fiske med lina eller nät nära reven. En rorsman och på utriggaren en, som balanserar. Seglar ut i landbris och hem i sjöbris.

Maji Vatten som kan vara *maji marefu* djupt vatten. Stigande tidvatten kallas *maji kujaa* eller *kuyaa* och fallande tidvatten kallas *maji kupwa*. Högt tidvatten kallas *maji makuu* och motsatsen *maji mafu* – dött vatten. Vatten till knäna kallas *maji magotini* och *maji manana* lugnt vatten i lå från något rev eller någon ö. Till vardags säges *mwanana* om t.ex. *upepo mwanana* lätt bris eller *usiku mwanana* lugn natt. Talesättet är att: *maji mafu* – *mvuvi wafu* när vattnet ebbar ut dör fiskaren.

Majira Egentligen en tid med visst väder, kanske säsong. På havet används *majira* om seglad distans. T.ex. vi seglade *majira siku tatu*. Vi seglade i tre dagar. Eller *twaa majira* hålla en kurs eller *geuza majira* ändra kurs eller *angalia majira* hålla kursen. En känd dagstidnings namn är *Majira*, Tiden.

Mlingoti Mast eller *mwingoti*.

Maleleji Perioder av stiltje (december och mars/april) kring Dar es Salaam och Zanzibar. Varierar kring Tumbatu och Pemba.

Roda Trissan(orna) i ett *ghofia* block.

Romada/Rumada se *Kana*

Sharti/Sharuti Backstag – löpande, tajtas hem på vardera sidan vid behov.

Tanga Segel. *Changa* i Kenya är vanligt. *Tanga la mardufu* är ett segel av hög kvalitet. *Kwenda tanga na tanga* är att göra många korta slag. *Tanga kati* är ungefär halv vind. *Tanga mbili* är en segling där man slår en enda gång under väg. Det kan bli *tanga mbili* eller *tatu* etc. En *Mtepe* hade fyrkantiga mattor som segel. *Tangamana* är off topic men är att samlas i en grupp innan en eskadersegling.

Turusi? Tror att *turusi* eller *teza* är akterstocken på en spetsgattad båt fast det heter också *mli wa nyuma*. Kan vara roderstocken på en plattgattad båt också.

Utaku? Köl. Skulle tro att ordets ursprung är liknelsen vid en stjärt *tako/matako* vilken är kvinnors stolthet och populärt kallas *wowowo* av unga män. Båtbygget börjar med att *kuweka utako* kölsträckning.

Vuta Ta hem (=dra).

Kiswahili R&D in Eastern Africa

In November 2010 a conference was held in Mombasa at the inauguration of *The Research Institute of Swahili Studies of Eastern Africa*. The proceedings are published by *The National Museums of Kenya*. As can be seen from the contents list (abbr.) many aspects of the Swahili culture were presented.

Contents

Shukrani.....	6
Tulindeni Kiswahili <i>Ustadh Mahmoud Abdulqadir</i>	7
Dua ya Ufunguzi <i>Prof Ahmed Sheikh Nabahany</i>	10
Official Opening Speech	
<i>Mr. Is sa Timamy, Chairman, Board of Directors, NMK</i>	12
Foreword	15
Speech <i>Dr. Ephraim Wahome, Chairman NMK Research</i>	17
Com khutba ya Kaimu Mkurugenzi wa TUSIMA	
<i>Kassim Omar</i>	19
Utambulizi	22

I Research and East African identity

Arabic and Swahili-Arabic Manuscripts in the East African Archive of the University of Dar es Salaam, Tanzania	
<i>Abdulaziz Y Lodhi</i>	27
Chimbuko la Mswahili: Nadharia la Mkoshoro <i>Beja S. Karisa</i> ...	35
An Overview of the Land Problem in Lamu	
<i>Paul Goldsmith, Mohammed Shamuti and Saleh Islam</i>	45
The Kanga and Peace Communication <i>Audia O. Atogo</i>	78
Ndaro za Kimazingira Zinazokumba Lugha ya Kiswahili	
Nchini Kenya <i>Nancy J Ngowa</i>	88
Kiswahili Research And Development In Eastern Africa	
The Archaeology of a Swahili Settlement at Mbui on Pate Island of Kenya <i>Felix Chami, Ibrahim Busola Namunaba,</i> <i>Philip Wanyama and Mohammed Mchulla</i>	95

II Research into swahili dialects and development

The Ideologica Motivations for Language Change:

The Loss of Dialectal Variation and Identity among the Swahili Speaking People of the Kenya Coast <i>Sarah Hillewaert</i>	131
Mabadiliko ya Kifonolojia ya Lahaja ya Kitikuu	
<i>Rukiya Ilarith</i>	152

V Swahili literature and culture

Maudhui ya Udhanaishi katika Fasihi ya Kiswahili: Uchan- ganuzi wa Al-Inkishafi ya Seyyid Abdalla Ali Bin Nasir	
<i>Issa Y. Mwamzandi</i>	246
Sira ya Mtume kama Kilele cha Madiha: Dhima yake katika Kasida ya Umm-AI-Qura ya Sharafu D-Din Muhammad Bin Said AI-Busiri <i>Tom Olali</i>	261
Utafiti wa Lahaja ya Kimvita: Kupotea kwa Tumbuizo za Watoto <i>Ahmed Hussein Ahmed</i>	293
History of Kanga in East Africa <i>Mercy Gakii</i>	311
The Demise of Religio-Cultural Heritage of the Swahili People of Kenya <i>Kadara Harith Swaleh</i>	322
Safari za Bahari za Waswahili Kufuata Nyota kutoka Uswahilini Mpaka Bara Arabu, Hindi na Kurudi Afrika Mashariki	
<i>Ahmad Sheikh Nabhany</i>	339
Harusi ya Mtoto wa Kike wa Kiswahili <i>Amira M Said</i>	348

Kiswahili Research and Development in Eastern Africa

Chief editor: *Rocha Chimera*

*Kimechapishwa (printed) na National Museums of Kenya,
Mombasa 2011 ISBN 978-9966-21-075-3*

Barua pepe: rissea_da@museums.or.ke www.museums.org.ke

Swahili på Uppsala universitet

I och med professor Abdulaziz Y. Lodhis pension har swahiliundervisningen på Uppsala universitet förändrats på flera sätt. Swahili är inte längre ett enskilt ämne utan är en del av ämnet lingvistik, med en lärartjänst som delas mellan swahili och lingvistik. Det ger oss endast möjligheten att ha kurser på A- och B-nivå. De tidigare C- och D-nivåerna finns inte kvar, man kan inte längre skriva en examensuppsats i swahili eller ta en examen med swahili som huvudämne.

Inom A- och B-nivån ges fyra delkurser per nivå där alla är på 7,5 högskolepoäng. Sedan höstterminen 2012 finns helt nya kurser och kursplaner för swahili. Samtliga kurser ges både inom Swahili A respektive Swahili B och som fristående

de kurser vilket innebär att man inte behöver läsa hela A- och/eller B-nivån för att få betyg även om flera av kurserna har förkunskapskrav.

A-nivån består av två kurser som behandlar swahiligrammatik, Swahili 1 och Swahili 2, och dessa två kurser drar flest studenter. Därutöver består Swahili A av en delkurs som behandlar historia, kultur och samhälle i Östafrika med särskild inriktning på swahilikulturen och kustens historia. Den fjärde delkursen på Swahili A är en textkurs.

Swahili B består av Praktisk swahili, (muntliga och skriftliga övningar och hörförståelse), Swahililitteratur, Swahili 3, (fördjupning i grammatik och äldre swahili och swahilidialekter) och

Bantuspråkens struktur (teoretiskt kurs som behandlar bantuspråken i ett brett lingvistiskt perspektiv).

De flesta studenterna läser fristående kurser snarare än att läsa hela Swahili A och/eller Swahili B. Det finns idag i stort sett inga studenter som enbart läser swahili, oavsett om de läser fristående kurser eller läser swahili på helfart.

På A-nivån har vi i genomsnitt 30 nya studenter varje höst, varav knappt 10 läser hela Swahili A. Av de studenter som läser någon kurs på A-nivån fortsätter ca 25 % med att läsa någon kurs på B-nivån.

Niklas Edenmyr

Adjunkt vid Institutionen för lingvistik och filologi, Uppsala universitet

Tidningskrönikan: Kritiken mot Magufuli tilltar

Perioden februari–april domineras av rapportering om MR frågor och en ökande tendens från presidentens sida att bryta mot konventioner man skrivit under, och konstitutionen – enligt oppositionen och olika NGO:er.

Även inom CCM ökar kritiken mot JPM (John Pombe Magufuli), för bristande respekt för parlamentet och en diktatstyrd ekonomisk politik. Ett besök av Kikwete i parlamentet resulterade i stående ovationer – en gliring åt JPM. Informationsminister Nnauye fick sparken sedan han överlämnat en rapport till JPM om RC Paul Makondas olagliga raid på ett telefonsbolag. JPM verkar inte vilja ta råd, eller få kritik...

FN:s generalsekreterare träffar JPM

Guterres har försäkrat president Magufuli om samarbete på en rad områden inklusive omhändertagande av flyktingar. Vid ett enskilt möte under AU:s toppmöte i Addis Abeba lovade Guterres att i internationella cirklar vädja till olika biståndsorgan om hjälp till Tanzania som varit värdland för flyktingar från grannländerna alltsedan 1971. 31/1 *Daily News*

Regeringen medger matbrist

Femtiofem kommuner i landet hotas av matbrist enligt jordbruksministern. Enligt en rapport som gjorts i samarbete med bl.a. FAO och WFP, behövs 35 491 ton mat under februari till april för att täcka matbristen. Det finns också 118 603 fattiga personer som är i trängande behov av mat till subventionerat pris. Regeringen har nu sålt av från sina lager till ett lågt pris till de drabbade områdena.

1/2 *Citizen*

Ny färja mellan Tanga och Zanzibar

En helt ny passagerarfärja, Azam Sealink II, har anlänt till Tanga för att starta trafik till och från Zanzibar. Fartyget kan ta 1100 passagerare, 70 motorfordon och 717 ton gods. 1/2 *Citizen*

Kritiserad medialag träder i kraft

Den kontroversiella *Media Services Act* har nu trätt i kraft. Enligt informationsminister Nnauye har man tagit emot och beaktat en mängd synpunkter, bland annat från Tanzania Editors Forum. 6/2 *Citizen*

Presidenten vill fängsla advokater

President Magufuli uppmanade i ett tal på *Tanzania Law Day* domstolarna att omedelbart döma misstänkta till fängelse om de gripits på bar gärning. Även advokater som försvarar dem borde skickas i fängelse, la han till. Om du har gripit någon med elfenben i handen, vilka mer bevis krävs då för att finna honom skyldig frågade han. 6/2 *Citizen*

Protester mot Lissus häktning

Chademas parlamentsledamot och chefs-

jurist Tundu Lissu greps av polisen i parlamentets lokaler och fördes till Dar för förhör. Han anklagades för upproriska uttalanden nyligen vid en presskonferens. Det blev starka protester från oppositionen som krävde att saken skulle behandlas i parlamentet som ett brådskande ärende – ledamöter har immunitet i parlamentsarbetet. 8/2 *Daily News*

Sverige lovordar utvecklingsprojekt

Sveriges ambassadör Katarina Rangnitt sa när en svensk delegation avslutade sitt besök, att Sverige är imponerat av regeringens ansträngningar att begränsa utgifterna och göra gott bruk av biståndsmedlen för en hållbar utveckling. Sverige vill öka handelsutbytet och investeringarna i landet. 8/2 *Daily News*

Lissu släppt mot borgen

Den lokala domstolen i Kisutu i Dar har släppt Chademas parlamentsledamot Lissu fri mot borgen. Han anklagas för att den 11 januari ha försökt sprida missnöje och illvilja med olagliga avsikter under

Chademas Tundu Lissu häktad, ett exempel på hur oppositionen trakasseras.

en valkampanj i valkretsen Dimani på Zanzibar. Lissu medgav vad han sagt men hävdade att det inte var uppiggande utan bara sanningen och således inte brottsligt. 10/2 *Daily News*

Fler betalningar över mobiltelefon

År 2014 beslutade Tigo, Airtel och Zantel att göra det möjligt att skicka pengar mellan sina kunder utan hinder. År 2015 skickades 178 mdr/- mellan näten. I februari 2016 anslöt sig Vodacom till samarbetet och under förra årets andra halvår nådde betalningarna 989 mdr/-. Nu får de etablerade bankerna ta fram nya affärsstrategier. 14/2 *Citizen*

Riktlinjer mot antibiotikaresistens

Regeringen satsar på ett enhetligt angreppssätt i en nationell plan för att stoppa den ökande antibiotikaresistensen i landet. Forskare har i två rapporter sagt att den vanliga antibiotikan som skrivs ut förlorar i effektivitet eftersom det inte

FN:s generalsekreterare skakar hand med Magufuli under AU-möte i Addis Abeba.

finns några klara riktlinjer för användningen. Strategin har ett gemensamt angreppssätt som omfattar både veterinärmedicin och i hälsosektorn eftersom resistenta organismer sprids från djur till människor genom t.ex. kött och mjölk. 15/2 Citizen

PLAN vill stoppa barnäktenskap

Organisationen *Plan International* har antagit en femårsplan för att stoppa över 12 000 barn i fyra regioner från att ingå äktenskap. Regionerna Mara, Rukwa, Geita och Morogoro kommer att gynnas av utbildning och att flickor och kvinnor får ekonomisk förstärkning. Målet är att utrota barnäktenskap och könsbaserat våld genom att få kvinnor att ta kontroll över sina liv och kroppar samt att skydda sig själva från diskriminering, våld och fruktan. Enligt Tanzanias demografiska hälsoöversikt har en tredjedel av flickorna upplevt sexuellt våld före 18 års ålder medan två av fem är gifta innan de uppnått 18 år. 18/2 Citizen

Konventionen mot tortyr

Aktivister för mänskliga rättigheter uppmanar Tanzania att ratificera FN:s konvention mot tortyr. Tanzania är ett av få länder i Afrika som inte gjort det, trots att konstitutionen förbjuder tortyr och fastän landet anslutit sig till två andra konventioner för mänskliga rättigheter som förbjuder tortyr. Nu har ett antitortyrnätverk skapats. 21/2 Citizen

Ugandas transitgods åter via Dar

En ugandisk företagsdelegation har kommit överens med Dar es Salaams hamn, man har löst de problem som hotade samarbetet. Tidigare gick 30 % av transitgodset över Dar, men efter missnöje sjönk den andelen till bara 3 %. Trafiken flyttade till Mombasa men väntas nu tillbaka. 27/2 Daily News

Kritik mot regeringen i MR-frågor

Aktivister för mänskliga rättigheter har fördömt regeringen för dess förtryck av oppositionspartier och media och uppma-

RC Paul Makonda använde tvivelaktiga metoder men han hade JPMs stöd...

sid 12—Habari 2/2017

Parlamentet fick möjlighet att hylla förre presidenten när Salma Kiwete blev ledamot.

nade regeringen till försiktighet i dessa frågor. Ordförande för *Tanzania Editors Forum* startade igår en kampanj för säkerställande av åsiktsfrihet och församlingsfrihet. Kampanjen stöds av åtta olika intressenter. 2/3 Citizen

Afrikas högsta träd finns i Tanzania

Möjligheterna att dra ytterligare turister till Kilimanyaroregionen ökar sedan man hittat Afrikas högsta träd där. Det 81,5 meter höga trädet vill man nu skydda med alla tillgängliga medel så att folk från hela världen kan se det. 2/3 Daily News

Centralbanken BoT sänker räntan

Bank of Tanzania har sänkt diskontot från 16 % till 12 % Det kommer att leda till lägre räntekostnader för bankkunder och ökad tillgång på pengar i ekonomin. I november 2015 drog JPM istället in likviditet genom att beordra alla ministerier, statsföretag och myndigheter att sätta in alla sina pengar i BoT. Därmed sopades 500 mdr/- bort från affärsbankerna. 6/3 Citizen

Ny väg till Mombasa planeras

EAC har slutfört en studie för en motorväg som knyter ihop Kenya och Tanzania. Planeringen är i slutfasen för vägen som ska gå från Malindi i Kenya via Mombasa och Lungu Lungu över till Tanga i Tanzania och vidare till Pangani och Bagamoyo. Sträckan är 45 mil och är kostnadsberäknad till \$600 m/-.

6/3 Daily News

Revision av gruvindustrin

I samband med att JPM tog emot CAG:s (riksrevisorns) årsrapport för 2015/16 beordrade han en revision av gruvindustrin. Han befärade att det finns kryphål för skatt och avgifter som gör att staten inte får de inkomster den ska ha. Trots att

landet är begåvat med otroligt stora naturresurser har gemene man inte gynnats på grund av mindre noggranna tjänstemän och skumma investerare, sa han. 28/3 Citizen

Stopp för koppar och guldexport

Myndigheterna kvarhåller 300 containrar från Acacia med kopparkoncentrat sedan JPM stoppat exporten. Premiärminister Majaliwa har förklarat att man bara vill klara ut koppars sammansättning – den betvivlas – och se till att staten får rätt inkomster. Majaliwas team tog prover från över 100 containrar till test i statens laboratorier. 29/3 Citizen

Nnauye får gå efter konflikt med JPM

Informationsminister Nnauye har av sina beundrare beskrivits som en orädd person som säger vad han tycker. Han anses ha haft stor del i att CCM vann valet 2015. Nu har han fått kicken efter oenighet om regional kommissioner Paul Makonda. Denne ledde kriget mot droger på ett sätt som ifrågasatts, men han gjorde även en räd mot ett TV-bolag av skäl som verkar ha varit personliga. 29/3 East African

Oppositionen vill ha realistisk budget

Regeringens förslag till budgetram för budgetåret 2017/18 innebär en ökning från nuvarande 29,5 bn/- till 31,7 bn/-. Oppositionen är kritisk, eftersom de anser budgetramen orealistisk. Regeringen har inte klarat att följa årets budget, och endast 37 % av utvecklingsbudgeten har hittills släppts när det bara är 3 månader kvar av budgetåret. 4/4 Citizen

Kikwete hyllad i parlamentet

Stående ovationer i tio minuter bröt ut när parlamentets talman meddelade att expresident Kikwete var på besök. Han var där för att höra sin fru Salma sväras in som ledamot. En av oppositionspartiet Chademas ledamöter sa att han hyllade honom för att han aldrig hade några problem med att oppositionen opponerade och demonstrerade. Han visste att folk kan uttrycka sig på olika sätt. Tyvärr tolereras detta inte idag, sa han. 5/4 Citizen

...så kritik från Nnauye ledde till att ministern fick sparken av JPM.

Skatteintäkter upp 10 % på ett år

Skattemyndigheten TRA har dragit in 10,9 bn/- i skatter och avgifter under nio månader. Det är en 10-procentig ökning jämfört med samma period förra året. TRA ser fram emot att nå målet 15,1 bn/- till årets slut. Myndigheten kommer att lägga vikt på kapitalskatten och krav på klara papper vid alla transaktioner.

5/4 Citizen

Över 63 000 hushåll bort från Tasaf

Efter en särskild genomgång förra året av de som fanns på Tasafs listor över förmånstagare konstaterades att många inte var kvalificerade för att ta emot stöd. Därför har 63 000 hushåll strukits från listorna. De flesta som ströks var offentliganställda eller affärsfolk. 5/4 Citizen

Gas till hushållen i Dar i juli

Distributionen av hushållsgas i Dar es Salaam, Lindi och Mtwara startas officiellt i juli i år, meddelar regeringen. Gasen processas i Mtwara och transporteras därifrån till områden i Mtwara och Lindi. Vidare finns det två projekt som ska se till att gas transporteras från Mtwara och Lindi till Dar. 6/4 Citizen

11 000 arresterade i anti-drogkampanj

Mellan juli 2016 och januari 2017 har över 11 000 misstänkta gripits i antidrogkampanjen. De arresterades för tillverkning, distribution, lagring eller missbruk. Drygt 9 000 har befunnits skyldiga medan 238 har friats. Sedan *Drugs Control and Enforcement Authority* därefter startade i februari har 79 personer gripits. 6/4 Citizen

Narkotikasmugglare utlämnas till USA

Regeringen har begärt av domstolen i Dar att den ska besluta om utlämning av Ally Khatibu Haji, alias Shikuba, ledande inom droghandel, och två andra till USA. Shikuba har av USA klassats som en av världens mest notoriska drogsmugglare som skeppat tonvis med heroin och kokain till Afrika, Asien och Nordamerika via sin Östafrikanska organisation. Han har suttit inlåst sedan februari 2014.

11/4 Citizen

Riksrevisorn (CAG) Mussa Assad producerar kritiska rapporter trots att JPM skurit ned anslagen.

Wazalendos Zitto Kabwe säger sig ha bevis för säkerhetstjänstens inblandning.

Matpriser får upp inflationen till 6,4 %

National Bureau of Statistics meddelar att inflationen steg från 5,5 % i februari till 6,4 % i mars. Konsumentprisindexets ökning berodde främst på ökade priser på mat och dryck som svarar för nästan 40 % av indexets vikt. Tolvmånaders prisindexökning på övriga varor stannade på 3,6 %. 11/4 Daily News

TISS står bakom kidnappningar?

Pressen ökar på regeringen att vidta åtgärder med anledning av bortföranden, som parlamentsledamöter tror är orkestrerade av säkerhetstjänsten. Man hävdar att det finns en särskild grupp inom *Tanzania Intelligence and Security Service* (TISS) för utomrättsliga bortförande och arresteringar. Förra informationsministern Nnauye säger att en hemlig enhet arbetar utanför säkerhetssystemet och ligger bakom kidnappningar, och president Magufuli uppmanas undersöka vilka som står bakom enheten. Ledamoten Zitto Kabwe (ACT Wazalendo) säger att han har bevis för TISS inblandning. Han säger också att de som gjorde en razzia i Clouds Media Group's kontor var från säkerhetstjänsten. 12/4 Citizen

NGO protesterar mot bortföranden

I ett uttalande fördömer *The Commission for Human Rights and Good Governance* kidnappning och tortyr av enskilda individer med hänvisning till att man förde bort hiphopartisten Ibrahim Mussa, alias Roma Mkatoliki häromdagen. Regeringen uppmanades att omedelbart ingripa mot dessa incidenter som har ökat på sista tiden. Andra exempel är Chademas Ben Saanane som försvann förra året och Mwananchi's reporter Salma Saidi som kidnappades av okända på JN International Airport. 12/4 Citizen

CAG: Låt Tanesco höja elpriset

Riksrevisorn (CAG) rapporterar att elbolaget Tanesco har stora eftersläpande skulder till fem oberoende kraftleverantörer.

rer. Han anser att Tanesco måste få höja sina tariffer för att kunna betala dem. Det är bara tre månader sedan Magufuli blockerade höjningar. 14/4 Citizen

Tveksamma vinster av olja, gas

Man har hittat 55 biljoner kubikfot naturgas i havet utanför kusten att ta vara på. Utvinning pågår och nu diskuterar BG Group, köpt av Shell, tillsammans med Statoil, Exxon Mobil och Ophir Energy en terminal i Lindi för export av *liquefied natural gas* (LNG). I sin senaste rapport slår riksrevisorn dock hål på oljeindustrins förträfflighet. Dålig management kan avsevärt minska det förmånliga utfallet av fyndigheterna. Det finns också kryphål överallt i avtalen. 16/4 Citizen

Gamla fiender blir nya vänner

I ett tal på Dars universitet sa JPM att Tanzania bidragit till att befria länderna i södra Afrika, men att det nu är dags att bygga upp den egna ekonomin. Det kan ske genom att liera sig med länder som kan ge ekonomiskt stöd, exempelvis Israel – i år kommer 600 israeliska turister till Tanzania. Efter att ha upprättat diplomatiska förbindelser kommer också de politiska och ekonomiska banden med Israel att stärkas. 16/4 Citizen

Korruption i vaccineringskampanj

Riksrevisorn (CAG) har anmärkt på hanteringen av 2014 års kampanj för vaccinering mot Röda hund. Regeringen fick 21 mdr/- av organisationen *Gavi Alliance* för ändamålet. Emellertid avslöjade en särskild revision fall av förskingring och korruption vid upphandling m.m. Exempelvis betalades 1,2 mdr/- i traktamenten mot förfälskade dokument. 294 m/- betalades till folk som inte var inblandade i kampanjen. Samtidigt hade 83 m/- aldrig betalats till de som verkligen deltagit, trots att det fanns pengar i budgeten. 17/4 Citizen

Utrikesminister Mahiga är i Kongo DRC som ett led i en SADC fredsmission.

Minister Makamba är oroad över skogens minskade utbredning i landet.

Riksrevisorn missnöjd med regeringen

Riksrevisionens rekommendationer beaktas inte. Av totalt 6 769 påpekanden gällande det budgetår som slutade 30/6 2016 har bara 22 % implementerats medan 23% var under beredning, 40 % var inte implementerade alls och 16 % av fallen hade hunnit bli inaktuella. 18/4 Citizen

Världsbanken ser problem med budget

Problemen med eftersläpande betalningar kan enligt Världsbanken komma att hindra genomförandet av budgeten. Enligt banken har regeringen sedan flera år ansamlat biljoner shilling i utestående skulder till leverantörer och entreprenörer. Regeringen hade i juni 2016 utestående leverantörsskulder på 6,5 bn/-, vilket motsvarar 6,5 % av BNP. Det hotar att erodera budgetens trovärdighet och därmed göra det svårt att få andra att ställa upp med finansiering. 18/4 Citizen

Mahiga leder SADC grupp till Kongo

Utrikesminister Mahiga är i Kongo DRC för att leda en *Trojka mission*. Trojkan bestående av Tanzania, Angola och Moçambique har utsetts av SADC och har till uppgift att leda fredsinitiativ i regionen. De ska på plats styra implementeringen av SADC:s beslut. 19/4 Citizen

258 läkare anställda – på väg till Kenya

Regeringen har anställt 258 läkare som var på väg till Kenya. Hittills har det inte funnits pengar i budgeten, men när JPM förstod att Kenya tvekade om anställningarna fann han det lämpligt att anställa dem hemmavid. Nu undrar pressen var pengarna kom från. 20/4 Citizen

33 % av hushållen har tillgång till el

Totalt 3,8 miljoner hushåll av fastlandet 11,5 miljoner har nu någon form av elektricitet. Det motsvarar 33 % och ska jämföras med 18 % år 2011/12. Tätorterna har större anslutning (65 %) än landsbygden (17 %). 23/4 Citizen

El från solenergi nu störst på landet

65 % av de hushåll på landsbygden som har el använder solenergi medan 34 % är anslutna till elnätet. 23/4 Citizen

MR situationen försämras snabbt

Amnesty Internationals rapport 2016/17 *The State of the World's Human Rights* visar en stark ökning av kränkningar av personliga och politiska friheter i Tanzania. Incidenter knutna till 2015 års val i Zanzibar pekas ut särskilt; förbud mot politiska möten, arresteringar av journalister och politiker, överdriven användning av våld från polisen och publiceringsförbud har gett landet dåligt rykte i MR-sammanhang. Rapporten understryker att Magufuli i juni 2016 förbjöd alla politiska möten både i Zanzibar och på fastlandet fram till år 2020. 23/4 Citizen

Minskat handelsunderskott

Handelsunderskottet har nästan halverats under det år som slutade i februari 2017 jämfört med året innan och är nu \$1,8 mdr/- enligt Bank of Tanzanias månadsrapport för mars. Importen av varor och tjänster minskade med 15 % till \$10,4 mdr medan exporten ökade något till \$9,2 mdr. Valutainkomsterna från turismen ökade till \$2,2 mdr och även värdet av guldexporten ökade och uppgick till \$1,5 mdr beroende på högre priser och ökad volym. 24/4 Citizen

Skogen minskar i snabb takt

Minister Makamba med ansvar för miljöfrågor säger att det behövs omfattande insatser för att rädda landet från en miljökatastrof. Enligt en rapport förlorar landet varje år 372 000 ha naturlig skog, främst på grund av dålig kunskap hos allmänheten. Vi måste bli medvetna om att de fles-

Minister Mpango när han presenterar rambudgeten 2017/18 i parlamentet.

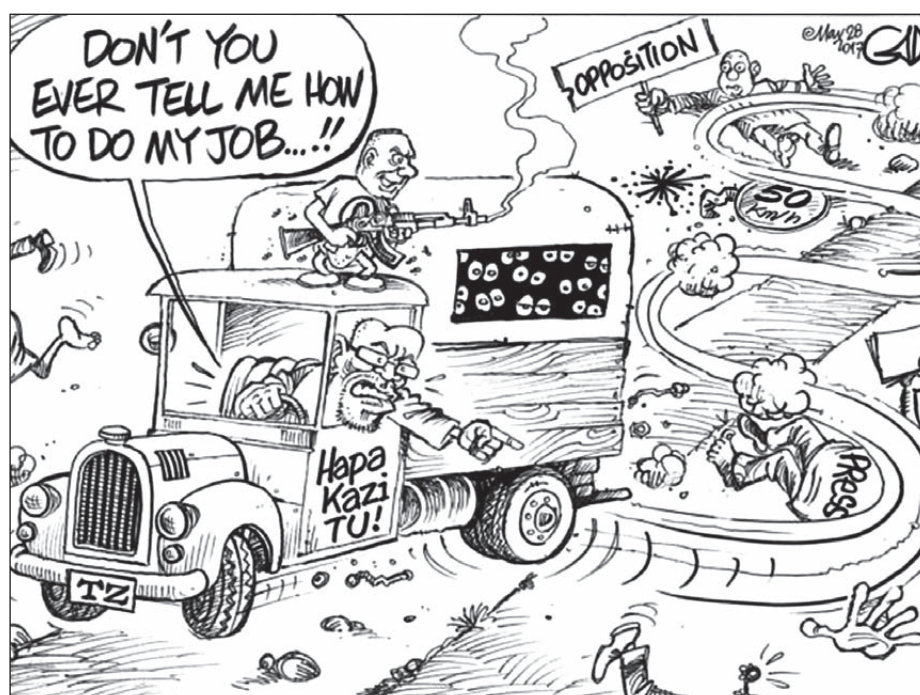
ta negativa effekter vi ser idag beror på våra egna aktiviteter, sa han. 25/4 Citizen

Militära kostnader ökar

Enligt en rapport från SIPRI ökade Tanzanias försvarsutgifter till 1,2 bn/- under 2015. Landet behåller därmed andraplatsen i Östafrika vad gäller pengar till försvaret. Rapporten avslöjar inga detaljer om vad man spenderar pengarna på. Kenya är det land i Östafrika som lägger ner mest pengar på försvaret. Kenya deltar bl.a. i AU:s styrkor i Somalia som slåss mot al-Shabaab som har knytningar till al Qaida. 25/4 Citizen

Pressfrihetsindex: Ned 12 positioner

I 2017 års *World Press Freedom Index* (WPFI) har Tanzania flyttats ner 12 platser. Orsaken är attacker på journalister, statens hot mot media, tillfälliga publiceringsförbud eller regelrätta stängningar av media särskilt under valen. Klimatet har inte förbättrats sedan Magufuli, som kallats Bulldozer, tillträdde som president. Han tolererar ingen kritik vare sig av honom själv eller hans program, sägs i rapporten från WPFI. 28/4 Citizen

Migration & Assimilation:

History of Indians in Zanzibar & East African Coast

This history of Indians in Zanzibar and the East African Coast was presented by Professor Abdul Sheriff at a Convention of the Indian Diaspora organised by the Indian Embassy in Dar es Salaam on January the 8th 2017.

I have been asked to present a brief history of Indian migration & settlement in Zanzibar and the East African coast. The Swahili coast is the western edge of the Indian Ocean. For thousands of years it has been crisscrossed by all the maritime people around its rim using the dependable monsoons and wooden dhows.

Most of these peoples were ordinary sailors, petty traders and shopkeepers (*dukawallas*), merchants, and those seeking employment from them, who have been crossing the open seas in search of economic opportunities.

In such a history of routine movement of peoples, many of them ended up settling down at their windfall away from their original homes to make a new life for themselves, interacting and even intermarrying with the local people, and becoming part of new societies around the rim of the Indian Ocean.

Periplus of the Erythraean Sea

Two thousand years ago a Greek commercial guide of the Indian Ocean, the *Periplus of the Erythraean Sea*, stated that Arab captains and crew traded and intermarried with the local people and understood their language.

At the beginning of this century I sailed with an Indian on *Sanjeeda*, an Indian-built dhow restaurant that used to be anchored at Msasani, today a northern suburb of Dar es Salaam. He had come from India to captain a dhow up and down the East African coast. His fellow sailors were teasing him that he had girl-friends all along the coast. He calmly responded: 'Of course, new port, new wife.' By then he had converted to Islam, and raised the necessary funds to regularise one of his two marriages.

The question that arises is how do we characterize these people who have been trading, intermingling and settling along the coast for thousands of years. Is it their origin that remains the enduring stamp

on their foreheads as **diasporas** from somewhere else? Everybody has come from somewhere else at some time, and with a loose definition of the term, all of us will have to consider ourselves part of the original diaspora, either from heaven with Adam and Eve, or from Olduvai Gorge in northern Tanzania where our evolutionary ancestor *Zinjanthropus* originated.

Most of the Indians, Arabs and Persians migrated through ordinary processes of history, and while they may retain memories, certain cultural traits, even language, the evolution of their communities did not stop when they landed, but continued to evolve through several generations after their settlement in East Africa. They interacted with the local people not only in the market place, but even in bed. They learnt their languages and even adopted and enriched them – there are many Indian words in the Swahili language, and some Swahili words have percolated into Zanzibari Gujarati. Some people of Indian origin have emerged as among the foremost scholars of Swahili, such as Shahabuddin Chiraghuddin of Mombasa, and Farouk Topan and Abdulaziz Lodhi of Zanzibar. We should not be mesmerized merely by their **origins**, but deal equally with what they were **becoming**

Vasco da Gama

Indian connection with the East African coast goes back many centuries. When Vasco da Gama came at the end of the 15th century, he met some Hindus at Malindi on the coast of Kenya with their idols. The Portuguese were so desperate to find some allies in the Indian Ocean against their Muslim foes that they wanted to believe the Hindus were Christians.

But most of the Indians at that time were apparently annual traders coming with the monsoons. At the beginning of the 19th century a British captain found

a small number of seasonal Indian traders from Surat and Bhavnagar, but also a 'few adventurers' from Kutch and Sind who were more settled, and they numbered 214. What sparked a much closer Indian connection with the East African coast was the establishment by Sultan Said of Oman of a 'Commercial Empire' in East Africa which was based on the twin foundations of a clove plantation economy on Zanzibar, and an expanding international trade after Said signed a series of commercial treaties with various powers from the 1830s which connected Zanzibar with Europe and the US.

Self-made men

A large number of the Indian immigrants were poor farmers whose livelihoods had been wiped out by the fairly regular cycle of famines in Kutch and Gujarat, who sought refuge by migrating overseas, including Zanzibar. The father of the "Sisal Baron" Karimjee Jivanjee was a small scale hardware merchant from Mandvi in Kutch who was a sole survivor from a storm-wrecked dhow. He arrived in Zanzibar in 1818, and set up a shop in 1825. For 25 years he sailed back and forth to Pemba, Madagascar and India, exchanging American and Indian textiles for spices, agricultural produce and trade items from the mainland.

Topan Tajiani originated from a modest background of oil milling in Lakhpat, but by the 1830s he had emerged as a prominent Indian trader in Zanzibar. However, it was his son Tharia who ascended the heights to capture control of the Zanzibar customs in 1876, became the Sultan's chief economic advisor, and was knighted by Queen Victoria.

Some of them were initially employed by already established merchants as assistants, but in due course sought to establish their own small *dukas* (shops), and some of them prospered to become merchants in their own right. Ladha ►

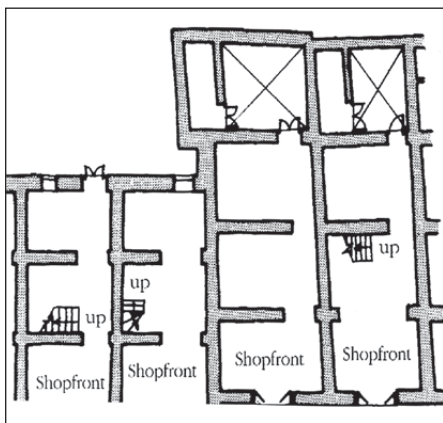
► Damji rose from poverty in the Kutch port town of Mundra to become manager of Jairam Sewji's firm from 1853 until his death. The magnificent Navlakho mansion built by his son in Mundra outshined even that of Jairam Sewji.

Many of the earlier histories tended to paint a picture of Indians coming with their capital and commercial expertise to expand the trade of East Africa, as if these are part of our genetic makeup. In fact most of them came from poor rural backgrounds, and they accumulated their capital as well as commercial expertise through their own sweat and brains on the East African coast.

Western authors try to attribute this to a so-called 'Protestant ethic', but it is in fact part of the age-old ethic of mercantile modesty and 'karkasar' (thrift). A French expedition to Zanzibar in the 1840s compiled the living costs of three prominent Indian bachelor merchants in Zanzibar, and found them to amount to a total of only \$20 p.a. This is how their capital was primarily accumulated in East Africa.

Dukawallas

As *dukawallas* they built their shopfront houses (*Uppar makan*, *niche dukan*—dwelling above, *shop below*) along the narrow bazaar streets along which producers from the countryside brought their produce to the Main Market (*Soko Kuu* or *Wadi Bajar*) near the Old Fort in Zanzibar.

Shopfront houses

Source: Aga Kahn Trust for Culture, Zanzibar: A Plan for the Historic Stone Town, Geneva, 1996, p. 35

On their way back they had cash in their pockets, and the *dukawallas* wanted to place themselves strategically to induce them to buy their *kangas* and other knickknacks of trade on their way home.

sid 16—Habari 2/2017

Part of Zanzibar Town showing Bazaar street with narrow shopfront houses Source: extract from map by Zanzibar Stone Town Conservation & Development Authority.

Naturally these bazaar street plots became extremely valuable, and the poor *dukawallas* could afford only about 14 feet of the shopfront. Moreover, as traders they were interested in protecting their limited properties with solid 4-leaf Gujarati wooden doors, but they did not want to waste their limited capital to carve them, unlike the elaborately carved Arab doors for which Zanzibar has become famous. These shopfront houses were connected to each other with no side windows, and had only a couple of windows above their narrow shops and in their backyards.

Gujarati four-leaf door Photo: Abdul Sheriff

There were a few Indian merchants who may have come to Zanzibar with some initial capital, such as the Bhatia firm of Jairam Sewji from Mundra in Kutch who gained control of the customs of Zanzibar from about 1819. By 1860s his profits in Zanzibar alone amounted to over \$1 million p.a., and in 1872 a British official found that he had huge quantities of his capital invested not only in trade in Zanzibar and the East African coast, but also in the caravan trade as far as the Congo, and also in loans to clove plantation owners in Zanzibar.

Bazaar Street in Zanzibar. Courtesy: Zanzibar Archives

My own family

However, as I mentioned at the beginning, I am interested not merely in their migration and trade, but in what became of them. For this I will take a concrete example of my own family. My great great grandfather came to Zanzibar from Bhavnagar via Bombay in the early 1860s. During the first couple of years he owned only one dhow of his own, but he chartered 10 Arab-owned dhows to conduct trade with the Mainland, Madagascar and India, but all of these dhows sailed under the red flag of the Sultan of Zanzibar to trade in East African waters, although he also obtained certificates from the British Consulate to protect them from British anti-slavery naval ships. He traded in all the major items of trade, exporting orchilla weed from southern Somalia to India where

it was used as a dye in the manufacture of Indian textiles; cowry shells used as small change in Bengal and West Africa; ivory from the African interior which was consumed in India in large quantities to manufacture bridal bangles; and cloves from Zanzibar itself as a spice.

Contrary to the usual conception of these Indians, he was not a 'bird of passage.' Within 18 months of starting to trade he decided to build his three-storey home in the Malindi-quarter which had a mixed population. The house was not a Gujarati *haveli* – it was built by local masons using the familiar Omani design, though with a door that was not carved at all, because he was a merchant and not a landowner.

The Indian population, however, was not homogeneous. Hindus were bound by their ritual and caste restrictions that initially prevented them from bringing their wives to the Swahili coast across '*Kala pani*' (Black Sea). Therefore, they initially came as bachelors to trade for a few years, and lived in large dormitories, *maras* or *chawls*. As late as the 1870s, in a population of 200–300 Hindus, there was not a single woman. It seems that this taboo against crossing the sea was broken in the 1870s when the wife of Ibji Sewji, brother of the Customs Master, arrived in Zanzibar, and was greeted with a lot of fanfare. Therefore even Hindus were ultimately able to stabilize themselves as a resident and reproducing community.

A Guide to the Swahili Language

Muslim Indians, on the other hand, were less constrained by religious injunctions against crossing the sea, and began to settle down more permanently. In the 1840s there were said to be only 26 married women in 165 Khoja households; but by the 1870s there were 650 women to 850 men, and there were already 725 children. A resident British doctor wrote in 1876 that 'they may now be regarded as permanent settlers on the island, most of them having been born there... The outside business is conducted by the husband... and the retail... is attended to by his wife and the junior members of the family.' He added that many Khojas had adopted the Arab dress, Arabized names and the Swahili language. In 1890 Alidina Somjee Lilani went so far as to write *A Guide to the Swahili Language* in Gujarati which he dedicated to the *Rao* (Ruler) of Kutch.

But our acculturation was not confined to dress and names. Almost all members of the Ithnaasheri and a couple of other Indian communities in Zanzibar are almost entirely Swahili-speaking, mixed of course with a lot of Kutchi and Gujarati words, even after their migration to Dar es Salaam and elsewhere after the Zanzibar Revolution of 1964. It is an illustration of the process of assimilation that we have been going through over the past couple of centuries.

I once went to a Bohora-owned shop in Zanzibar to buy a wick for my kerosene lamp, and I asked for it in Kiswahili. The Bohora gentleman did not flicker his eyelid, but asked me: '*Sha mate Gujarati nathi bolto.*' (Why are you not speaking in Gujarati?) I merely laughed and told him that I was an Ithnaasheri Jangbario [Zanzibari]. If I spoke my 'mari baap' (grammatically incorrect Gujarati), he would laugh at me.

I consider myself a Swahili-speaking Zanzibari, admittedly of Indian descent. Even more illustrious was Sir Tayabali Karimjee. On the eve of Zanzibar's independence in 1958 he had built a palatial home there as an expression of his continued commitment to his homeland, as well as the charitable Karimjee (now Mnazi Moja) Hospital. After the Revolution, he took refuge in Karachi where he said just before his death in 1987: 'I don't belong here; I am waiting for the bus to Zanzibar.'

Of course there are differences even within Zanzibar with some communities more assimilated into Kiswahili than others for various cultural or even religious reasons. There is an even greater difference between the older Indian communities along the East African coast where they were established before the coming of British colonialism, and the interior where they were established under British rule that tended to segregate the people along racial lines. I felt very uncomfortable going to the big Indian shopping area in Nairobi with blaring Indian music. Many of the Indians in the interior speak only *duka* and kitchen Kiswahili.

Please leave us alone

To conclude, in 1969, I went to India for the first time in my life at the age of 30 to do my doctoral research in Delhi, and it happened to coincide with a conference on what was termed 'Indians Overseas'. There were expressions on the part of some of the Indian participants that they had a responsibility towards

their 'Indian brethren' overseas. I remember at that time telling them to 'please leave us alone'. We were having a hard enough time in the post-independence period to convince our fellow citizens in East Africa about our national commitment, accused as we were of being 'birds of passage,' and owing loyalty to a distant 'Mother India.' I then felt, and still do, that I may be of Indian descent, the same way as some of my compatriots were of African, Arab, Persian, Chinese, etc. origins in our cosmopolitan Indian Ocean world, but all of us were Zanzibari citizens.

Today I am speaking at this Convention when India is trying to spread its wings as an emerging great power, and bring all the scattered people of Indian origin under its wings. I know that some of my compatriots are now trying to reconnect with 'Mother India' under various Indian government schemes—NRI or OCI (Non-Resident Indians or Overseas Citizenship of India) etc.—by desperately trying to locate documents that would confirm that at least one of their grandparents was born in India—those with older connections like myself need not apply. I do not wish to belittle their perceived religious, cultural or linguistic connections with India, nor their current economic interests.

My concern is what will be the effect on us who are settled in East Africa when special privileges are offered to some of us in the eyes of the rest of the citizens of East African countries. Will the old accusations of lacking loyalty & commitment to our countries, of being birds of passage, of using East Africa only as a doormat, as the author M. G. Vassanji put it in one of his talks at the University of Dar es Salaam, come back to haunt us? Won't we be digging our own graves?

Professor Abdul Sheriff

Two other poor Indians who rose to wealthy and high positions.

Peera Dewjee starting as a lamp attendant in the Sultan's palace, becoming very rich and "Prime Minister". (See Habari 4/2016) Allidina Visram came to Zanzibar as a penniless boy, alone, moved to Bagamoyo and established trading posts all over Tanganyika. Several of his trading posts have developed to present days towns. To facilitate his trading, he imported Indian Rupee coins and introduced them inland.

Editor

Swahili Language Chosen to Evangelise Africa

When a group of Anglicans established the *Society for Missions in Africa and the East* in 1799 to spread the gospel worldwide, they had no idea the Society would later pioneer the development of Swahili into a major African language.

John Venn, the rector of Clapham in South London, and his group that included John Newton, a clergyman and poet, believed education and Christian evangelization was the sole means of crippling the slave trade. They were supported by like-minded parliamentarians like William Wilberforce. Holding regular meetings at the Castle and Falcon in London for years, the group pondered how to evangelise indigenous societies globally. In March 1799 Venn introduced a topic for discussion; “What methods can we use to more effectually promote the knowledge of the Gospel among the Heathens?” The deliberations led to the founding of the Society for Missions in Africa and the East on 12 April 1799.

The Society encountered problems attracting missionaries from Britain. It sent the Germans Melchior Renner and Peter Hartwig to Freetown in 1804, its first missionaries to Africa. Fortunately, inspired by the British evangelical societies, wealthy Pietist merchants founded the Basel Mission School in 1815 for the training of future missionaries. The Society also changed its name in 1812 to the *Church Missionary Society*, CMS, for Africa and the East.

Start in Ethiopia

In 1829 the Society sent two Swiss men, Samuel Gobat and Christian Kugler, to found the *East African Mission* in Ethiopia. To reinforce this mission, in 1837 they dispatched the German, Johann Ludwig Krapf, to Ethiopia. Working first at Adowa and then in Shoa among the northern Galla peoples (present Oromo), Krapf quickly mastered the local languages. In 1842 he earned a doctorate degree from Tubingen University, Germany, for his research into the Ethiopian languages.

The Society’s sojourn in Ethiopia ended in 1843 due to sour relations with the local authorities, and its missionaries dispersed. But, having established a warm

relationship with the Galla, Dr. Krapf decided to approach the community from the south, through land controlled by Zanzibar.

Start again in Kenya

On 28 December 1843, he arrived at the Swahili town of Takaungu on what is now the Kenya coast, accompanied by his wife Rosina Dietrich. He came into contact with the Miji Kenda (then known as the Wanika) and recorded of them: “A people who at once appeared to me to be less savage and more accessible than the Galla tribes.”

Krapf then travelled to Mombasa, arriving on 3 January 1844 to a warm reception. He later wrote: “The longer I remained in Mombaz, the more evident it became to me that it seemed the will of God to make the Galla acquainted with the Gospel through the Wanika.” Krapf resolved to pitch camp at Mombasa and his plans included, “Studying the Suahili language, making excursions among the pagan Wanika, and becoming acquainted with the condition of the interior, where I intended to preach the Gospel as soon as I was master of the language.” The missionary faced linguistic obstacles but he soon overcame them. “I was at length able to cry ‘eureka!’ Now that I had settled down at Mombaz engaged in the study of the Suahili and Kinika languages.”

First translations in 1845

Krapf composed *The Outlines of Swahili Grammar and Dictionary* (including translations into Swahili of the Gospels of St Luke and St John) and sent them to Mr. Coates in 1845. The missionary Johann Rebmann studied these papers before joining Krapf in Mombasa in June 1846.

On 11 January 1848, Krapf completed his *English–Swahili–Rabai* (a dialect of Miji Kenda) *Dictionary*. Krapf resolved to continue with the translation of the

New Testament, to teach Miji Kenda children, preach the Gospel to the Miji Kenda and, as he recorded: “from time to time to make journeys into the interior, in order to become acquainted with the geographical and ethnological peculiarities and languages, preaching the Gospel as far as can be done.” During this time, Krapf had also befriended the Akamba people living inland Mombasa and he had started learning their language. Visionary ideas for Africa began stirring in him: “In my zeal for the conversion of Africa, I used to calculate how many missionaries and how much money would be required to connect Eastern and Western Africa by a chain of missionary stations.” He later recollected, reaffirming the Society’s mission to uproot slavery: “Christianity and civilisation ever go hand in hand; brother will not sell brother.”

On 16 February 1849, Krapf entered in his diary: “It appears desirable to extend our journeys of exploration by way of Jagga to Uniamesi and thence to the West Coast of Africa.” On 3 May 1849, he became the first white person to lay eyes on Mount Kenya. His missionary colleague, Johann Rebmann, was also the first white person to see Mount Kilimanjaro on 11 May 1848.

The Bantu base in Swahili

Having identified the similarities of Kiswahili to the hinterland languages of East Africa, Krapf travelled to Europe in April 1850. While in Great Britain, he stumbled upon a manuscript of the *Dictionary of the Isubu Language of Cameroon* by Joseph Merrick, a Jamaican Baptist missionary. He was thunderstruck by the similarities between Isubu and the East African languages. This intensified his interest in Swahili because it would be cheaper to print Bibles in just one major African language, rather than in many. In supporting his endeavours, the *Church Missionary Society* resolved to adopt the Standard Latin alphabet developed by Dr. Karl Richard Lepsius in all writings in Swahili.

Another group of Anglican missionaries under the umbrella of the British universities of Oxford, Cambridge, Durham

and Dublin also developed an interest in Africa and Swahili, after the stunning lectures given by Dr David Livingstone. The aforementioned universities formed the Universities' Mission to Central Africa, and sent their first missionary, Charles Mackenzie, to establish a mission station in Nyasaland (Malawi) in 1861. His successor, Bishop William George Tozer, relocated the base to Zanzibar in 1864. Together with his colleague Bishop Edward Steer, they studied Swahili, building on Dr. Krapf's Mombasa work.

Steer's Swahili handbook

In 1870 Bishop Steer published *A Handbook of the Swahili Language as Spoken at Zanzibar* and wrote: "There is probably no African language so widely known as the Swahili. It is understood along the coasts of Madagascar and Arabia; it is spoken by the Sikhs in India, and is the trade language of a very large part of Central or Intertropical Africa." He advised travellers: "Any one really familiar with the Swahili language will generally be able to find someone who can understand him, and serve as an interpreter." Steer reported: "Swahili preaching has been going on," and conclude, "The great work of evangelising Africa seems to grow in magnitude the more one understands what is required for it; but our hopes still grow with the growth of our knowledge."

At Frere Town in Mombasa, a freed-slave colony established in 1875 by the CMS missionaries, Swahili was being used for political means. While J W Handford announced in 1879 that he intended to make Swahili the main language of instruction for the mission education in Mombasa from 1880, John Radford Streeter, perturbed by slavery on nearby Mombasa Island, started fomenting a slave revolt there in June 1880 using Swahili.

Streeter was so committed to this scheme that he hung a flag on the mission's main building with the word 'Freedom' in Swahili characters. Guns were given to the Bombay-educated former slaves to lead this insurrection. In August he sent word to runaway slaves in the hinterland (Rabai) urging them to help their brethren. In his book *Children of Ham*, historian Fred Morton writes that John Kirk, the British Consul in Zanzibar, and his deputy Frederic Holmwood shuttled to Mombasa to defuse the situation.

Swahili was at the heart of the evangelisation of Africa. When James Hannington arrived in Mombasa on January 24, 1885 as the first Anglican bishop of the newly formed *Diocese of Equatorial Eastern Africa*, he conducted his first ordinations in Swahili. Ishmael Semler and William Jones, former slaves, became the first Africans to be ordained in the Anglican ministry in East Africa in 1885.

First Swahili Dictionary 1882

Since the Society's motto was 'Christianity and Education,' having both the Bible and a dictionary in Swahili became a priority. The Society published Dr Krapf's Swahili Dictionary in 1882—the first ever—to promote education in African schools. And Rev. William Ernest Taylor and Harry Kerr Binns completed the first New Testament in Swahili in 1909. The Swahili Bible was completed in 1914 in the Mombasa dialect.

Amazed by the momentum and interest Swahili had gained since he began popularising it to evangelise Africa, Rev. Dr. Johann Ludwig Krapf wrote in his sunset days: "It may be interesting to the student of Kiswahili to learn by what steps and what circumstances this language, which is now taking its place among those which are written and printed, first emerged from the class of unknown and illiterate tongues."

Leading a Sunday service at the Nyali Baptist Church, Mombasa on 28 June 2015, Dr. Linet Wamai said of the language: "I believe the most beautiful language spoken on this earth is Kiswahili. I believe if there is any language spoken

in heaven, then that language must be Kiswahili."

David Nyapinda

This article first appeared in Old Africa No 64 April–May 2016.

The Krapf Memorial Pillar in Mkomani opposite Mombasa Old Town. Dr Krapf's study into Swahili was only distracted by an attack of malaria which killed his wife and daughter in 1844 and who were buried beside this pillar. The stone pillar was erected by Richard P. Waters, the American Consul in Zanzibar, and his friends.

Photo taken by David Nyapinda, courtesy of the National Museums of Kenya.

Svetans årsmöte

Den första april höll Svetan årsmöte med ett 30-tal deltagare, denna gång i en föreningslokal på sydöstra Södermalm i Stockholm.

Tre presentationer inledde mötet:

Prosber Kabera med bakgrund som PC-tekniker berättade om hur han och två vänner för snart ett år sedan startade föreningen ICT4Tanzania med syftet att minska det digitala glappet i Tanzania.

I Sverige byts ofta datorer ut efter några få år. Dessa samlar man in och skänker till skolor och sjukhus i Tanzania.

Linus Dunker, mångsysslare och teknikpionjär, bl.a. ”Tanzaniaprojektet” talade om Bitcoins. Det är en demokratisk digital valuta som varken banker eller stater har något inflytande över.

I Tanzania finns redan det mycket smidiga och billiga M-pesa för överföring av pengar inom landet via mobiltelefoner utanför bankerna. Det har snabbt blivit mycket populärt. Bitcom skulle kunna bli en bra komplettering för internationella överföringar individ till individ. I dag går det via banker och växlingsföretag som är dyra och långsamma.

Rune Karlsson, arkitekt som arbetat på byggforskningsinstitutet, BRU, i Dar, reflekterade över kontrasterna och volymen av bostadsbyggande mellan länderna. Under hans tid på BRU hade de ett program för byggande av 1.500 bostäder per år

Den nya styrelsen:

Jeanette Olsson, Helena Honkanen, Torbjörn Artz, Emma Kreü, David Saulli, Linus Dunker, Rehema Prick.

medan det för att möta inflyttning till tätorter och befolkningsökning skulle behövas 600.000.

Årsmötet

Det formella årsmötet klarades snabbt av med inval av flera nya i styrelsen. Det diskuterades en hel del om föreningens framtid, nyrekrytering är blygsam och medlemsantalet sjunker sedan många år och medlemmarnas medelålder är hög. Förväntningarna på de nya i styrelsen är höga.

Det hela avslutades med en god middag, traditionsenligt från Milton Catering, där vi fick möjlighet till att möta nya medlemmar och prata minnen med gamla medlemmar.

Lars Asker

Rylander om kulturbistånd på årsmöte

Den andra april höll Stödföreningen för National Museum and House of Culture i Dar es Salaam årsmöte i Just Africa-butiken i Stockholm vid Slussen som numera är en enda stor byggarbetsplats.

Pensionerade Ambassadör Sten Rylander talade på temat perspektiv på kulturbiståndet i Tanzania och på kultursamarbetet mellan Sverige och Afrika.

Ett samarbete där Sverige var en föregångare och som till låg kostnad varit mycket betydelsefullt men nu tyvärr upphört. Kulturbiståndet tog sin början under Rylanders tid i Botswana på 70-talet och hade sin glansperiod under åren i Tanzania vid senaste sekelskiftet. Då inrättades och stöddes den tanzanianska kulturfonden, *Mfuka wa Utamaduni* som stödde kulturverksamhet runt om i landet. När Sveriges stöd, till Rylanders stora besvikelse, avvecklades togs det delvis över av Norge, bl.a. stöds Busharafestivalen på Zanzibar.

sid 20—Habari 2/2017

Rylander lyfte fram några svenska centralfigurer som Mai Palmberg på Nordiska Afrikainstitutet, Bo Kärre och framförallt Anita Theorell på Sida. Utbytet mellan Riksarkivet och svenska museer med deras motsvarigheter i Tanzania var livligt. Bagamoyo fick status som Världsarv och arbetet med att få slavrutten från Tanganjikasjön till Bagamoyo och Zanzibar påbörjades.

B.a. reste Rylander tillsammans med Anita Theorell och hennes dåvarande make Per Wästberg från Zanzibar till Kigoma. Resan ingår som ett kapitel i Per Wästbergs femte memoarbok *Semaforen och lodlinan*, 2017.

Här tycker Rylander att Wästberg tecknar en alltför negativ bild av Tanzania.

Han själv har skrivit två böcker om sina många år i Afrika, *Afrika vänder*, 2014 (se Habari nr 2/2014) och *Afrikanska möten*, 2016.

Rylander var också drivande i etablerandet av House of Culture i anslutning till Nationalmuseet. När verksamheten svältföddes tog han initiativ till bildandet av stödföreningen i Sverige 2013 och blev dess förste ordförande.

Årsmötesförhandlingarna avklarades snabbt men tyvärr med några obesatta poster i styrelsen. Bl.a. diskuterades en avslagen bidragsansökan och en förnyad ansökan nyligen inlämnad till Svenska Institutet.

Lars Asker

Foto: Hans Persson

Kenyaswahili i en Tanzaniaswahilians öron

Följande samtal har en okänd bidragsgivare. Samtalet sker på "Kenyaswahili" och kommenteras med utgångspunkt från Tanzaniaswahili/fastlandet. Kommentarerne har daglig swahili som grund och kan givetvis diskuteras. Namnet Jambo Hotel (Jambo är en vanlig kenyansk hälsningsfras men ingen korrekt hälsning, vilket är hujambo...) utgår från engelska. På swahili i Tz kan en typ av bättre matservering heta *hoteli*, som också kan ha rum att hyra ut. I gränslandet finns *gesti* som kan stoltsera med rum med egen toa, *selfkontena*(!). En servering med lägre standard heter *mgahawa/mi*. Längre ner i standard hittar vi *genge/ma* – gengeni, enkel servering i Tz – vindskydd för matförsäljning och nederst mama *nitilie*, den kvinna som på morgonen kommer med råvaror till t.ex. en byggsplats, hänger upp solskydd på pinnar, sätter på ris och bönor till kokning och säljer lunch till jobbarna, som vanligtvis är "vibarua" – daglönare/ackordsjobbare.

Nu till samtalet:

1 Magufuli: *Ushafika huku kaka? U hali gani?*

Tz: Det är ovanligt att höra kaka. Kenyaner kan säga "buda" och i Tz är "bwana" vanligast. *U hali gani* är inte hört i Tz trots att det finns i läroböckerna. I Tanga kan det dock höras. Några förslag är *habari ya asubuhi*, *unaendeleaje*, *mambo vipi*, i artighetsordning.

2 Mwengo: *Naam, niko salama. Leo nimewahi. Maanake kuna kazi ninayo-azimia kumaliza kabla saa kumi leo jioni. Nataka nile haraka niirejeele. Kumbe wewe huja huku? N'do mara yangu ya kwanza.*

Ulf: "Naam" är mannens svar på tillrop medan "abee" är kvinnans svar. I Tz kan man dock höra *ndiyo*, *naam* vanligt i Kenya. *Maanake* är en förkortning av *maana yake*. Vid halv femtiden börjar *jioni* infinna sig medan *alasiri* har börjat efter klockan tre. *Huja* är ett verb som uttrycker permanens. I norra och västra Tanzania används *aga*, t.ex. *unakujaga* och *aga* blir allt vanligare i Tz. *Ndo* är ett uttryck i Tz som är en härledning från t.ex. *ndiye* som *Mimi ndiye mwalimu*. Exempelvis i Tz: *Ndo nimerudi nyumbani. Ndo* sprider ut sig i Tz och är supervanlig i östra Kongo.

3 Magufuli: *Huwa siendi kwingine. Sijaona hoteli safi kama hii mjini humu. Nami naamini upishi wao. Sijui mbona wasiite Mkahawa!*

Tz: *Huwa siendi*: I Tz kan man säga *sien-dagi* eller *siendi*. Det är oklart om de i Kenya menar att standarden är högre på ett *mgahawa* än på ett hotel. Det är i

så fall fel. Här har Kenya "Mbona wasiite..." varför kallar dom det inte för... *mgahawa*?

4 Mwengo: *Hilo la usafi nakubaliana nawe. Kamwe huwezi ukafikiri wateja huja hapa. Hakuna hata chembe ya mabaki popote pale. Wajua mkahawa huwa na gharama ya juu.*

Tz: *Hilo la usafi nakubaliana na wewe* låter bättre. *Kamwe huwezi ukafikiri wateja wanakujaga hapa* låter också mer swahili i Tz och *kamwe* är ovanligt. *Hakuna hata chembe ya mabaki popote pale...* I texten spökar uppfattningen om standarden på en *mgahawa*.

5 Magufuli: *Ninakuhakishia hata mlo utaupenda. Tena wahudumu wenye-we wana unadhifu wa hali ya juu. Lakini bwana kuna vijihoteli vilivyobandikwa majina makubwa na havina kitu ila ucha-fu tu!*

Tz: *Unadhifu* är ovanligt i Tz och kan i Tz ersättas med *usafi*, renlighet.

6 Mhudumu: *Hamjambo wakubwa. Niwahudumie kivipi?*

Tz: I Tanzania är det obligatoriskt att säga *shikamooni* oavsett åsikt men inte i Kenyas inland! *Niwahudumie kivipi* är inte artigt, bättre vore *niwahudumie nini* eller *mnataka (kuagiza) nini?*

7 Mwengo: *! Sijambo binti, u hali gani?*
Tz: Han skulle svarat *merahaba* och *habari za kazi?*

8 Mhudumu: *Mie mzima, nashukuru. Nawe Bwana uambaje.*

Tz: Hon borde ha sagt *mzima tu* utan verb. Här borde man höra *na wewe bwana, unasemaje?*

Amba är ett mycket gammalt ord – från protobantu – *ambia-ambaye-kwamba*, som hördes i Mombasa för 150 år sedan (*niumba ambazo kwamba napenda*). *Kusema* används i Tanzania *amba* är okänt. Som dialekt kan dock wakuria säga *uwagambaiga...* *Merahaba* är svaret på *shikamoo* och kan följas av *habari za kazi* eller inget om man inte känner sig för fin.

9 Magufuli: *Sina la kuamba. Una wali kwa samaki?*

Tz: *Sina la kusema* ska det låta. Grammatiskt ska det heta *kwa* men i vardagen säger man "na". Kanske man antyder att mer beställning kommer. *Kuna* är bättre än *una* d.v.s. finns det i stället för har du? En servitör är inte ägare!

10 Mhudumu: *Naam. Kama kawaida yako au vipi?*

Tz: *Ndiyo* i st.f. *naam* är mer Tzswahili och *naam* är inte vanligt i vardagsswahili. Även *kama kawaida yako* duger men inte *au vipi?*

11 Mwengo: *Sima kwa matumbo wauza kwa bei gani?*

Tz: Två saker: *Sima* heter *ugali* i Tz och *matumbo* finns inte i Tz. *Tumbo(ma)* är allmänna delen av magen nerifrån till revbenen. *Utumbo* är inälvor. *Wauza* = *unauza...*

12 Mhudumu: *Samahani, hatuna matumbo kwa sasa.*

Tz: I Tz ska det låta *Samahani, utumbu hamna*, det finns inte inne. Min erfarenhet är att i Tanzania används det indirekta *hamna* i stället för *hatuna*.

13 Magufuli: *Kaka, kwenye menyu hakuna matumbo. Hapa aghalabu ni samaki, kuku na sungura. Au tuseme wataka matumbo?*

Tz: *Bwana* i Tz är mer vanlig än *kaka*. *Menyu* är ett nytt uttryck i Tz. Borde varit *kwenye orodha utumbo hamna*, rak ord-följd. *Aghalabu* är ett okänt ord i Tz och betyder vanligtvis, många gånger.

14 Mhudumu: *Si neno bwana. Kuku nusu ni shs mia tano, nayo robo ni shs mia tatu. Uamuzi ni kwako. Twauza sima kwa shs mia moja tu. Nakuhakishia hutajutia gharama.*

Tz: Låter bra. Men kanske bättre med *uamuzi ni wako och tunauza ugali...*

Fortsättning ►

50 år senare:

Arushadeklaration är inte ”död”

Arushadeklaration firar i februari 2017 femtioårsjubileum. Deklarationen, säger många, ”döddades” av beslut som fattades av CCM:s nationella exekutivkommitté i Zanzibar, februari 1991. Besluten i Zanzibar innebar bl.a. att ledare inom CCM – till skillnad från Arusha deklARATIONENS restriktioner – fick rätt bedriva affärsverksamhet, hyra ut hus, uppbära två löner m.m.

En av CCM:s ledande uttolkare av partiets ideologi, den förre talmannen, mm, Pius Msekwa, hävdar i en artikel i *Daily News* den 12 januari 2017 att Arusha deklARATIONEN betraktas som ”vilande” (in abeyance) inom CCM – inte som ”död”. Msekwa framför skälen till deklARATIONENS vilande status. De sammanfattas nedan:

1. Det går inte att bygga en socialistisk stat utan socialister.

Förståelsen för socialism/Ujamaa både inom och utom CCM var och är alltför låg för att lyckas omvandla Tanzania till en socialistisk stat. Ujamaa är en grundläggande attityd – state of mind – och kan bara genomföras av människor som tror på socialismens effektivitet.

2. De allvarliga misstagen när byreformen genomfördes med tvång.

De tjänstemän som fick i uppgift att ta hand om ”Operation Vijiji” försökte göra detta med drastiska metoder under endast ett år (1973) istället för tre som var påbjudet från partiet. Många familjer förlorade sina hem, vilket skapade mycket negativa attityder gentemot Ujamaa.

3. Att den socialistiska industrisektorn (parastatalerna) misslyckades.

De förstatligade företagen misslyckades att producera varor och tjänster som fyllde befolkningens behov. Tanzanier tvingades stå i kö varje dag för att köpa de mest basala varorna. Det var inte lätt för de mest lojala CCM medlemmarna att övertyga sig själva och andra om socialismens effektivitet.

4. Anti-Ujamaa lobbyns negativa inflytande.

De som inte gillade Ujamaa spred budskapet att ”socialism skapar fattigdom” (Ujamaa ni umaskini). De inrik-

tade sin propaganda på paragraf V i Arushadeklarationen. Paragrafen förbjöd ledare att engagera sig i ekonomiska aktiviteter, exempelvis ha aktier, vara direktör i ett kapitalistiskt företag, hyra ut hus. Med ”ledare” avsågs även hustru. Även CCM-medlemmar förstod inte varför de inte kunde hyra ut de hus som byggt med egna pengar och inte använde.

5. En ”partiideologi” har inga naturliga rötter i tanzanisk kultur.

Tanganyika/Tanzania styrdes traditionellt av hövdingar, ett monarkisystem. Ett partisystem, där partier tävlar om makten, upplevdes som främmande. TANU lyckades uppnå självständighet för Tanganyika. Det var enkelt att förstå och sluta upp bakom. Betydligt mer komplicerat var för var och en att kämpa för Ujamaa, en ideologi för samhällsstyrning.

6. Svårt för partimedlemmar att helhjärtat omfatta Ujamaa i praktiken.

Kraven var att bybor skulle inte bara flytta till Ujamaabyar, de skulle också odla tillsammans och dela på skörden för allas gemensamma bästa. Bybor kände sig inte inspirerade att acceptera ett sådant kommunalt produktionssystem.

Ovanstående skäl ledde till att CCM i februari 1991 i Zanzibar beslutade att förklara Arushadeklarationen vilande. Men inte döda den.

Ett liknande resonemang har förts i tidningen *The Citizen*, 11 januari 2017, när det gäller att förklara varför en ny konstitution bör anstå. Tanzania med låg läskunnighet och vidskepelse är inte mogen för en process att skapa en ny konstitution. President Magufuli uppmanas vänta med en ny konstitution tills befolkningen är redo för det. ”We need to cleanse the soul and mind first before we embark on the long journey of writing a constitution. Hungry and starved people cannot write properly a constitution nor will they be able to read it and understand it well when it has been written!”¹ ...”When the President has made

¹ The Citizen, 11 januari 2017: Mramba Nyindo; Magufuli’s reforms are not cosmetic...one step at a time.

► **15** Mwengo: *Haya nipe sima kwa robo ya kuku.*

Tz: Låter okej fast *nipe* är oartigt. *Naomba* är artigare och *ugali* är den tanzanianska rätten.

16 Magufuli: *Kisha utuletee kila mmoja glasi ya juisi ya maembe kwa bili yangu.*

Tz: *Halafu* – inte *kisha* är vardags-swahili i Tz. *Halafu*, sedan och *baadaye*, efteråt. Jag har dock observerat *nitakuja halafu...* av en swahilian(!) *Juisi* är ett nytt bantuiserat ordlån från engelskan.

17 Mhudumu: *Haya basi.*

18 Mwengo: *Kazi nzuri hii. Wahu-dumu humu wana taadhimia ajabu babu.*

Tz: *Taadhimia* är ovanligt ord i Tz men kanske inte på Zanzibar. Det används vid högtidliga tal som vid presidentbesök och uttrycker *heshima*, ödmjukhet och respekt – och kan vardagligt sägas som *heshima*.

19 Mwengo: *Binti, nimefurahia huduma yako mno. Mimi nitakuwa mteja wako wa kila siku. Natumai hutaondoka humu hivi karibuni! Hebu nione risiti yangu.*

Tz: I Kenya är en förkortning som *tumai* och andra ord mycket vanlig. I Tanzania är det ovanligt. Således *natumaini*. *Hebu* är som ”hörrö du”.

Binti är i Kenya smeknamnet på en ung tjej. I Tanzania är en fru *mke*, men i Kenyas inland *bibi*. *Bibi* i Tz är mormor medan mormor i Kenya heter *nyanya*, vilket i Tz betyder tomat. Rörigt??? Läs en gång till!

20 Mhudumu: *Samahani mteja, umelipa zaidi unavyostahili.*

Tz: Helt korrekt!

21 Mwengo: *Si neno binti kanunue pipi uendapo nyumbani. Maajaliwa tuonane kesho papa hapo.*

Tz. En lustighet som passar även i Tzswahili men en Tanzanian skämtar inte nedlåtande till en servitör... *Papo hapo* kan Tzswahilian i säga, dock inte ”fel” som det sägs ovan.

Hongera kwa kusoma maandishi hayo hapo juu!

Ulf Nilsson

progress in perfecting our soul and mind he will have succeeded in converting our false mindset. That is the time when we write in an honest way a constitution. Otherwise he will be putting the cart before the horse.”

sauti za busara ZANZIBAR

Sauti za Busara tillbaks!

Den årliga musikfestivalen ”Visdomens ljud” (Sauti ya Busara/*Sounds of Wisdom*) i Zanzibars Stenstad startade för fjorton år sedan. P.g.a. brist på sponsorer tvingades arrangörerna ställa in festivalen 2016 till mångas besvikelse. Vållvilliga sponsorer – bl a de norska och tyska ambassaderna, Zantel, lokala hotell och turistföretag – gjorde det möjligt att genomföra festivalen den 9–12 februari. Festivalen inleddes med en livfull parad genom Stenstadens gator. Sedan underhöll fyrtio band, totalt 400 artister, från många afrikanska länder på tre scener. Bland banden märktes *Swahili Encounters* från Morocco, *Madilisto Band* från Malawi, *Pat Thomas and Kwashibu Area Band* från Ghana, *Karyna Gomes* från Guinea-Bissau, *Ze Spirits Band* från Tanzania och *Macharuko Band* från Zanzibar. Temat för festivalen Africa United.

Sex tusen åhörare och teve/radio-företag från framför allt från andra länder flockades till uppträdandena. Den internationella uppmärksamheten hjälper lokala band att bli uppmärksammade för en internationell karriär. Dominansen av utländska besökare fick dock en tidning i Tanzania att ställa frågan: Sauti za Busara är jättebra men vems festival är det egentligen? ”Det är förvånande att

denna festival som inte tycks nämnvärt intressera lokalbefolkningen och lokala media betraktas av CNN och BBC som en av 10-i-topp-festivalerna i Afrika.”

500 tanzanska läkare till Kenya

Kenyas läkare strejkade för bättre lön och arbetsvillkor i omkring 100 dagar. Strejken upphörde efter en överenskommelse med den kenyanska regeringen den 15 mars. Strax innan strejken upphörde bad den kenyanske presidenten Kenyatta att Tanzania skulle tillåta tanzanska läkare att ta anställning i Kenya. Den 18 mars meddelade Tanzanias president Magufuli att Tanzania vill hjälpa sina bröder och systrar i Kenya. 500 tanzanska läkare rekryteras för arbete i den kenyanska sjukvården. Tanzanias hälso-minister Ummu Mwalimu meddelade att nyutexaminerade tanzanska läkare som avslutat sin praktikperiod och är medlemmar av *Medical Council of Tanganyika* kan komma ifråga för arbete i Kenya. Tanzania producerar omkring 1200 läkare per år men regeringen har inte resurser att anställa fler än omkring 450. En liknande situation råder i Kenya. Omkring 1400 kenyanska läkare väntar på att bli anställda. Myndigheterna har dock svårt att finansiera deras anställning. Varför rekrytera tanzanska läkare till en högre kostnad än de kenyanska?, frågar sig det kenyanska läkarförbundet.

Att Tanzania exporterar läkare betyder inte att landet har gott om läkare. Tanzania har långt kvar till att uppfylla Världshälsoorganisationens norm om en läkare på 10.000 invånare. I Tanzania går det 25.000 invånare på en läkare. Både det tanzanska och kenyanska läkarförbundet avråder tanzanska läkare att acceptera erbjudandet att arbeta i Kenya. Läkarförbundet i Tanzania varnar sina medlemmar om säkerhetsrisker och dess kenyanska motsvarighet påpekar att många kenyanska läkare går arbetslösa. 496 tanzanska läkare ansökte om att arbeta i Kenya.

Första april meddelade tanzanska massmedia att den kenyanska läkarförbundet stämt den kenyanska regeringen till arbetsdomstolen i Kenya (Employment and Labour Relations Court) i ett försök att stoppa rekryteringen av tanzanska läkare. I

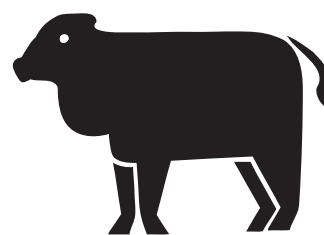
stämningen hänvisas till att det finns arbetslösa kenyanska läkare som kan utföra det arbete som tanzanska läkare rekryteras för. Den kenyanska regeringen fick 21 dagar på sig för att besvara stämningen.

Den 19 april frågade president Magufuli sin hälsominister Ummu Mwalimu hur det gått med rekryteringen av tanzanska läkare till Kenya. Efter att ha blivit informerad om att 258 läkare befunnits vara kvalificerade och de väntade på den kenyanska domstolens beslut, beslöt Magufuli att raskt anställa de 258 läkarna i Tanzania. Frågan om hur den tanzanska regeringen skulle finansiera dessa anställningar lämnades obesvarad. Om det i framtiden inte finns några hinder för tanzanska läkare att arbeta i Kenya, så avser president Magufuli att åter be tanzanska läkare att ansöka.

Sölvesborg i framkanten

Energibranschen i Sverige har arbetat tillsammans med organisationen *GiveWatts* sedan 2012 och varit delaktiga i distributionen av 16.000 solenergilampor till skolbarn i Tanzania och Kenya. Lamporna har hjälpt barnen att göra sina läxor, så att skolresultaten har förbättrats med upp till 50 procent i vissa områden. *Sölvesborg Energi* firade i januari elens dag genom att man samlade in pengar till solenergilampor. För varje insamlad krona dubblade företaget pengarna och bjöd de som skänkte pengar på korv. Sammanlagt blev det åtta lampor till Östafrika.

Sölvesborg januari 2017

En ko och en kalv

Svenska kyrkan har i fastetiden årligen en insamlingskampanj. I år var målet 35 miljoner kronor och ko-kalvprojektet i Tanzania var ändamålet. Projektet hjälper människor att skapa en framtid med hjälp av en ko. Med den som början uppnår en familj olika bra ko-effekter. I projektet ansöker en familj om att få en dräktig kviga. En i familjen får utbildning i hållbart jordbruk och koskötsel. Kon ger mjölk som de kan dricka och sälja. En trygg inkomst gör att barnen kan gå i skolan. Kon får kalvar osv.

Svenska Kyrkan februari 2017

Habari 1/2017—sid 23

Kibela

Per Brandström reste ut som missionärsbarn med sina föräldrar som var pingstvännar 1946 då han var sex år gammal. Man bosatte sig i Sukumaland och blev kvar där i sex år för att återvända för en andra period efter ett uppehåll i Sverige. Man fick resa långa vägen runt Västafrika för Suezkanalen var inte öppen på grund av kriget. Inte förrän efter andra perioden kunde man resa den vägen.

Per berättar med värme hur han upplevde människorna som mötte dem vid framkomsten. Överhuvudtaget får man en fin bild av människornas värme och deras närhet till sång och skratt i alla berättelser. Per kände sig välkommen och de båda barnen fick stor frihet att röra sig i trakten. Pers syster fick börja på internatskola redan första året men Per fick bo kvar hemma. Där gjorde han sina första bekanskap varav några kom att vara fram till idag. Man funderade i kategorierna hemma och borta och missionsstationen blev snart hemma. Afrikanerna såg på de vita som "(termit-)stackfödda" på grund av deras bleka skinn.

Det var också en fråga om gammal och ny kunskap. Vilka otjänster gjorde missionen när den kom som en bulldozer genom att blanda ihop det religiösa med det kulturella. Det var en ny "bättre" livsstil man ville förmedla, kanske mot bättre vetande. Missionen gjorde mycket gott, särskilt ifråga om sjukvård och undervisning men evangeliet blev nog ofta "europeiskt". I den tidiga missionen var det oftast fler kvinnor än män. Det var mycket praktiskt arbete, odling, sjukvård och byggande. En nyomvänd person som deltog flitigt försvann en

tid men återkom med förklaringen att han varit ute och "vilat i mörkret". Ett annat uttryck hette "att gå före med vattnet" vilket betydde att man avlidit men det kunde också betyda förberedelse när någon skulle flytta till ett nytt hem.

När Per fyllt fjorton och fått körkort fick han att transportera patienter till och från kliniken. Långa perioder var han skild från föräldrarna när han gick i skola långt hemifrån. De resor man gjorde gick mest till andra missionsstationer i närområdet. Ett undantag utgjordes av en resa till Bigabiro vid Tanganyikasjön där det fanns svenska missionärer. Då passade man också på att besöka Ujiji, platsen där Livingstone och Stanley möttes.

Boken är mycket positiv och speglar Pers egna upplevelser och reflektioner. Där finns också många fotografier av byggnader och människor, i början tagna med laddkamera, ofta från långt håll.

Boken avslutas med en serie porträtt av de vänner han lyckats behålla hela livet. Kärleken till Tanzania har bestått och Per har deltagit i många biståndsprojekt och också utbildat biståndspersonal.

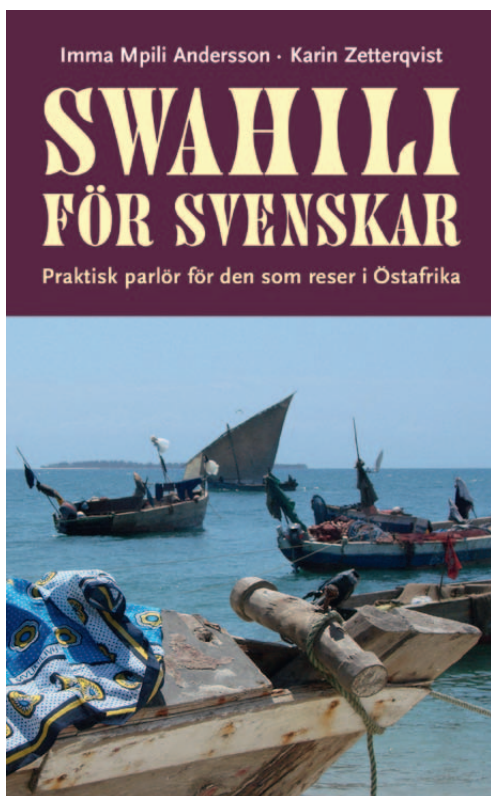
Katarina Beck-Friis

Kibela – hör jag ännu din röst

Per Brandström

Faun Förlag 2016

ISBN 978-91-87435-72-0

En praktisk parlör för den som reser eller arbetar i Östafrika

Boken "Swahili för svenskar" som kom ut första gången 2009 har blivit så populär att den fick tryckas i en andra upplaga 2012.

Författarna är två gamla vänner som träffades i Tanzania för fyrtio år sen. Imma är född och uppväxt i Tanzania men numera bosatt i Sverige. Karin har bott och arbetat i Tanzania i flera år och även studerat språket vid Uppsala universitet.

Det har visat sig att förutom att användas som parlör och uppslagsbok fungerar boken även som lärobok. Därför har författarna också tagit fram en studiehandledning, som kan användas för kurser/cirklar i swahili för nybörjare. Studiehandledningen kan laddas ner gratis på www.swahili.se.

På hemsidan finns också ett litet smakprov på swahili under fliken "Swahili i ett nötskal".

Urafiki wa miaka arobaini
Fyrtio års vänskap

Boken kan köpas här: www.swahili.se